

Studentski izbori kao oblik participativne demokracije? Slučaj Fakulteta političkih znanosti

Svib, Elena

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, The Faculty of Political Science / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:114:248439>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-05**

Repository / Repozitorij:

[FPSZG repository - master's thesis of students of political science and journalism / postgraduate specialist studies / dissertations](#)

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij politologije

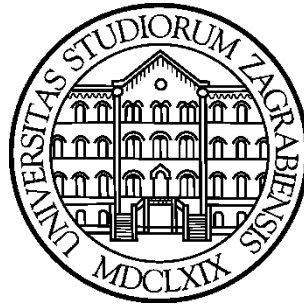

Elena Svib

Studentski izbori kao oblik participativne demokracije? Slučaj Fakulteta političkih znanosti
DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2023.

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet političkih znanosti
Diplomski studij politologije

Studentski izbori kao oblik participativne demokracije? Slučaj Fakulteta političkih znanosti
DIPLOMSKI RAD

Mentor: prof. dr. sc., Berto Šalaj

Studentica: Elena Svib

Zagreb, kolovoz, 2023.

Izjavljujem da sam diplomski rad „Studentski izbori kao oblik participativne demokracije? Slučaj Fakulteta političkih znanosti“, koji sam predala na ocjenu mentoru prof. dr. sc. Bertu Šalaju, napisala samostalno i da je u potpunosti riječ o mojem autorskom radu. Također, izjavljujem da dotični rad nije objavljen ni korišten u svrhe ispunjenja nastavnih obaveza na ovom ili nekom drugom učilištu, te da na temelju njega nisam stekla ECTS bodove. Nadalje, izjavljujem da sam u radu poštivala etička pravila znanstvenog i akademskog rada, a posebno članke 16-19. Etičkoga kodeksa Sveučilišta u Zagrebu.

Elena Svib

ZAHVALA:

Najveću zahvalnost dugujem svojim roditeljima, čiji su neizmjerni poticaji i podrška bili stalna snaga tijekom čitavog mog obrazovanja.

Svaka riječ ohrabrenja koju su mi uputili, svaki trenutak koji su posvetili slušanju mojih snova i ambicija, ostavili su na mene neizbrisiv trag. Svaka žrtva koju su podnijeli kako bi mi pružili i omogućili najbolje obrazovanje te izvukli iz mene najveći potencijal, danas me samo motivira da težim visinama. Ova postignuća koja danas slavim ne bi bila stvarnost bez njihove neizmjerne podrške.

Zato, hvala vam, dragi roditelji, na vašem bezuvjetnom entuzijazmu, strpljenju i ljubavi. Vaša podrška nije samo bila temelj mog obrazovanja, već i čvrsti most prema mojoj budućnosti.

Također želim izraziti svoju zahvalnost i mojem bratu, obitelji i prijateljicama koji su me dodatno motivirali i bili mi konstantna podrška tijekom mog obrazovanja.

SADRŽAJ

Popis tablica:.....	IV
1. Uvod.....	1
2. Participativna demokracija.....	4
2.1. Pojam participativne demokracije.....	4
2.2. Uvjeti realizacije participativne demokracije.....	8
2.3. Razlozi sudjelovanja u studentskim organizacijama.....	9
3. Studentski izbori u Republici Hrvatskoj: zakonski okvir	12
3.1. Studentski zbor.....	12
3.2. Studentski zbor Sveučilišta u Zagrebu.....	14
3.3. Zadaće studentskog zbora	15
3.4. Financiranje studentskog zbora.....	15
3.5. Izbori za Studentski zbor.....	17
4. Metodologija	20
4.1. Istraživačko pitanje i cilj rada	20
4.2. Operacionalizacija.....	20
4.3. Metoda prikupljanja podataka i odabir slučajeva.....	21
5. Rezultati i interpretacija	23
5.1. Izlaznost na studentske izbore 2017. – 2021. godine.....	23
5.2. Analiza	26
5.3. Zainteresiranost studenata za rad Studentskog zbora.....	26
5.4. Zadovoljstvo studenata s radom Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti.....	29
5.5. Studentski izbori 2019. godine.....	32
5.6. Razlozi apstinencije studenata na studentskim izborima 2019. godine	33
5.7. Razlozi participacije studenata na studentskim izborima 2019. godine.....	34
5.8. Studentski izbori 2021. godine.....	35
5.9. Razlozi apstinencije studenata na studentskim izborima 2021. godine	35
5.10. Razlozi participacije studenata na studentskim izborima 2021. godine.....	36
5.11. Usporedba studentskih izbora 2019. godine i 2021. godine	37
6. Zaključak.....	39
Literatura.....	43
Prilog.....	46
Sažetak	50
Summary	50

Popis tablica:

Tablica 1: Izlaznost na studentskim izborima Sveučilišta u Zagrebu 2017., 2019. i 2021. godine (%)	26
Tablica 2: Zainteresiranost za rad SZFPZG-a, ukupno i po smjeru studija (ukupan broj, postotak).....	27
Tablica 3: Poznavanje aktivnosti SZFPZG-a, ukupno i po smjeru studija (ukupan broj, postotak)	28
Tablica 4: Informiranje o radu SZFPZG-a.....	29
Tablica 5: Zadovoljstvo s radom SZFPZG-a, ukupno i po smjeru studija (ukupan broj, postotak)	30
Tablica 6: Sudjelovanje studenata u aktivnostima SZFPZG-a	31
Tablica 7: Razlozi apstinencije studenata FPZG-a na studentskim izborima 2019. godine	34
Tablica 8: Razlozi participacije studenata FPZG-a na studentskim izborima 2019. godine.....	34
Tablica 9: Razlozi apstinencije studenata FPZG-a na studentskim izborima 2021. godine	36
Tablica 10: Razlozi participacije studenata FPZG-a na studentskim izborima 2021. godine.....	37

1. Uvod

U suvremenom demokratskom društvu politička participacija mladih predstavlja ključan aspekt u oblikovanju budućnosti. Kako bi se osigurala njihova aktivna uloga u političkom procesu, važno je pružiti priliku mladima da sudjeluju u donošenju odluka. Jedan od oblika političke participacije mladih je kroz studentske izbore, koji bi trebali predstavljati mogućnost biranja studentskih predstavnika koji će zastupati njihove želje i inicijative. Posljednjih godina se bilježi kontinuirani pad političke participacije mladih, a posebice studentski izbori na Sveučilištu u Zagrebu suočavaju se s niskom participacijom i nedostatkom zainteresiranosti studenata.

Ovaj rad bavi se upravo pitanjem niske participacije studenata na studentskim izborima Sveučilišta u Zagrebu. Iako su studentski izbori važan demokratski proces na sveučilištu, dosadašnja istraživanja na ovu temu su rijetka ili nedovoljno obuhvaćaju sve aspekte izbornog procesa. Ovim radom želi se steći dublji uvid o razlozima sudjelovanja i nesudjelovanja studenata na tim izborima.

Glavno istraživačko pitanje rada glasi: „koji su razlozi participacije ili apstinencije studenata na studentskim izborima?“. Postavljanje tog istraživačkog pitanja važno je iz nekoliko razloga. Prvo, studentski izbori predstavljaju ključni mehanizam za političko predstavljanje studenata na sveučilištu i omogućuju im da aktivno sudjeluju u donošenju odluka koje ih se tiču. Razumijevanje razloga zašto neki studenti sudjeluju, dok drugi apstiniraju, pruža uvid u političku kulturu i preferencije studenata te njihov odnos prema demokraciji. Drugo, istraživanje ovog pitanja omogućuje identifikaciju prepreka i izazova s kojima se suočavaju studenti prilikom sudjelovanja na izborima. Razumijevanje tih prepreka omogućuje razvoj strategija i intervencija koje mogu povećati participaciju studenata na izborima te promovirati njihovo aktivno angažiranje. Treće, istraživanje razloga za participaciju ili apstinenciju studenata na studentskim izborima može pružiti uvid u njihove stavove, vrijednosti i interese. Identifikacija razloga za participaciju ili apstinenciju može potaknuti promjene u izbornom procesu, kao i informacijske kampanje koje ciljaju na povećanje svijesti i motivacije studenata za sudjelovanje.

Uvodni dio rada pruža pregled literature i argumentacije koji će se razvijati u nastavku rada. Prvo će se analizirati relevantna literatura koja se odnosi na participativnu demokraciju te će takav pregled literature omogućiti stvaranje konteksta i bolje razumijevanje teme. U radu će se koncept

participativne demokracije prikazati ponajviše kroz radove Benjamina Barbera i Carole Pateman. Benjamin Barber ističe važnost participativne demokracije u suvremenom društvu, dok kritizira tradicionalnu predstavničku demokraciju. Carole Pateman naglašava važnost aktivnog sudjelovanja građana u donošenju odluka i promicanje jednakosti, inkluzivnosti i demokratičnosti. Također, u radu će se sagledati i teze drugih autora koji su istraživali političku participaciju i participativnu demokraciju. Participativna demokracija u ovom se radu razumijeva kao model koji može pridonijeti jačanju demokratskih procesa i potaknuti aktivno sudjelovanje građana u političkom odlučivanju.

Nakon pregleda literature, fokus rada će se prebaciti na zakonski okvir studentskih izbora u Republici Hrvatskoj. Bit će analizirani relevantni propisi i regulative koji definiraju postupak i uvjete za provedbu studentskih izbora. Razumijevanje zakonskog okvira je važno za razmatranje činitelja koji utječu na participaciju studenata.

U nastavku se opisuje metodologija rada, pri čemu je istraživanje provedeno kroz studij slučaja studenata Fakulteta političkih znanosti. Podaci su prikupljeni putem ankete među studentima prve godine diplomskog studija politologije i novinarstva na Fakultetu političkih znanosti. Istraživanje se fokusiralo na studente Fakulteta političkih znanosti kao primarnu jedinicu analize, budući da se očekuje da bi upravo oni trebali imati visoku participaciju na studentskim izborima s obzirom na svoje obrazovanje o važnosti participacije u demokratskim procesima.

Nakon opisa metodologije, slijedi analiza te interpretacija rezultata dobivenih anketom među studentima diplomskih studija na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Fokus će biti na kvantitativnim podacima prikupljenim putem zatvorenih pitanja u anketi te će se njihovom analizom pokušati odgonetnuti razlozi participacije i apstinencije studenata na studentskim izborima.

Unatoč činjenici da studenti Fakulteta političkih znanosti proučavaju važnost političke participacije, izlaznost na studentskim izborima na tom fakultetu nije premašila 37,8% u izborima održanim od 2017. godine do 2021. godine. Analiza činitelja koji utječu na političku participaciju studenata na Fakultetu političkih znanosti može biti poticaj za šire analize stanja političke angažiranosti mladih na sveučilištima.

Konačno, u zaključku će se sumirati rezultati istraživanja i dati odgovor na istraživačko pitanje. Bit će istaknuti ključni nalazi istraživanja i njihova važnost u razumijevanju razloga participacije ili apstinencije studenata na studentskim izborima. Dodatno, propitat će se implikacije tih nalaza i mogući smjerovi daljnjeg istraživanja.

2. Participativna demokracija

2.1. Pojam participativne demokracije

Kako bi odredili teorijsko - konceptualni okvir, rad će se oslanjati na teoriju participativne demokracije. Participativnu demokraciju možemo proučavati kao sustav u kojem građani aktivno sudjeluju u procesu donošenja odluka (Spajić-Vrkaš i Horvat, 2016: 126).

Cijeli sustav takve demokracije naglasak stavlja na pojedince koji, osim sudjelovanjem na izborima, imaju i izravan utjecaj na kreiranje politika putem inicijativa, referendumima i drugih oblika izravnog uključivanja u donošenja političkih odluka.

Kao jedan od najbitnijih autora participativne demokracije istaknuo se Benjamin Barber svojom knjigom *Strong democracy: Participatory politics for a new age* (2003)¹. Njegova knjiga predstavlja sveobuhvatno razumijevanje participativne demokracije i značaj suvremenog društva. Barber se suprotstavlja predstavničkoj demokraciji te tvrdi da je tradicionalna predstavnička demokracija, u kojoj građani biraju predstavnike koji će donositi odluke u njihovo ime, nedostatna za rješavanje izazova s kojima se suočavaju moderna društva (Barber, 2003: 3). Stoga Barber predstavlja i zagovara participativniji oblik demokracije kako bi se osiguralo da građani imaju značajniju riječ u odlukama koje utječu na njihove živote. Liberalna demokracija, prema Barberu, uključuje sudjelovanje svih ljudi u barem nekim aspektima samoupravljanja u određenom djelu vremena te takva jaka demokracija nudi liberalnom društvu novi način razmišljanja i prakticiranja demokracije (3). Zapravo, autor daje kritiku postojećih oblika liberalne demokracije te ukazuje da mnogi problemi proizlaze iz političke teorije liberalne demokracije. Liberalna demokracija temelji se na premisama o ljudskoj prirodi, znanju i politici koji su istinski liberalni, ali nisu intrinzično demokratski (4). Barber je kritičan prema liberalnoj koncepciji demokracije, koju smatra previše usredotočenom na individualna prava i slobode nauštrb zajednice i građanskog sudjelovanja. On tvrdi da je ovaj uski pogled na demokraciju doveo do pada sudjelovanja građana i nedostatka odgovornosti među političkim vođama. Autor naglašava da je višak liberalizma potkopao demokratske institucije i doveo do niza kriza s kojima se još uvijek borimo: cinizam oko glasovanja, otuđenje, privatizacija i sve veća paraliza javnih institucija (2003). Barberova vizija jake demokracije je ukorijenjena u ideji da demokracija nije samo oblik vladavine. On tvrdi da

¹ Prvo izdanje knjige *Strong democracy: Participatory politics for a new age* je objavljeno 1984. godine.

sama participativna demokracija nije samo demokratičnija u smislu da građanima daje veću moć, već da je i učinkovitija u rješavanju problema i donošenju odluka. Zapravo, autor građane ne želi promatrati samo kao pasivne promatrače već kao aktivne sudionike demokratskog procesa. Tako je jedna od središnjih premisa Benjamina Barbera da demokratsko sudjelovanje mora biti više od pukog glasanja svakih nekoliko godina te se zalaže za oblik demokracije u kojem su građani aktivno uključeni u proces donošenja odluka i imaju mogućnost oblikovati politiku kroz izravne i neizravne oblike sudjelovanja (Barber, 2003). Po njemu, takva mogućnost i takva vrsta demokracije je neophodna za stvarni utjecaj građana.

Uz Barbera, jedna od ključnih autorica participativne demokracije je Carole Pateman koja je još 1970-ih godina prošlog stoljeća razvila teoriju participativne demokracije. Pateman daje značajnu raspravu o participativnoj demokraciji u svojoj knjizi *Participation and Democratic Theory* (1970) te ističe da u samoj definiciji participativne demokracije leži kritika liberalne ideologije i predstavničke demokracije (Pateman, 1970). Pateman participativnu demokraciju definira kao sudjelovanje građana u procesima donošenja odluka, pri čemu naglašava da se demokracija ne bi trebala svoditi samo na izbor predstavnika već na aktivno sudjelovanje građana u upravljanju njihovom zajednicom i društvom (34). Također naglašava važnost zajedničkog razgovora i donošenja kolektivnih odluka među građanima u otvorenim, inkluzivnim i dostupnim prostorima (34). Tvrdi da prava demokracija može postojati samo kada svi članovi društva imaju jednak glas i jednaku priliku sudjelovati u procesima donošenja odluka, a to zahtijeva stvaranje politika i institucija koje promiču društvenu i ekonomsku jednakost, te koje osiguravaju da marginalizirane i ugrožene skupine imaju glas u odlukama koje utječu na njihove živote (36). Zapravo najviše naglašava jednakost, inkluzivnost i demokratičnost.

Carole Pateman se oslanja na teorije Jeana Jacquesa Rousseaua i Johna Stuarta Milla, a kritizira minimalističku Schumpeterove teoriju demokracije te naglašava da građani u samoj demokraciji moraju imati ključnu ulogu (22). Pateman se izričito poziva na Rousseaua, kojeg navodi kao “teoretičara sudioništva par excellence” (22). Isto tako, kritizira neke od važnih autora koje vežemo za pojam demokracije, Roberta Dahla i Giovannia Sartoria, za koje smatra da svojim konceptualizacijama demokracije vrše opravdavanje moći elite. Prema Pateman teoretičari su se bavili kružnom logikom i promovirali začarani krug demokratskog deficita, jer nisu uspjeli shvatiti uzročnu vezu između političkog sudjelovanja i građanskog kapaciteta (6). U suštini, prema

Hobbesu, liberali smatraju da je društveni ugovor samo formalnost koja omogućava pojedincima da napuste prirodno stanje (Cipek, 2015: 117). S druge strane, prema Rousseauovoj političkoj teoriji, društveni ugovor predstavlja temelj potpuno novog političkog poretka (Cipek, 2015: 117). U takvoj političkoj zajednici građani ne sudjeluju samo kroz glasanje na izborima, već aktivno sudjeluju u donošenju političkih odluka (Pateman, 1970: 24). Aktivno sudjelovanje u političkom procesu omogućava razvoj odgovornih pojedinaca koji imaju interes za opće dobro (Pateman, 1970: 25). Kroz sudjelovanje u politici, građani također shvaćaju da je narod zaista suveren jer sami donose zakone prema kojima će živjeti (Pateman, 1970: 27).

Pateman naglašava kako se posljednjih godina demokracija sve više nalazi u krizi. S time možemo povezati stavove da je predstavnička demokracija zarobljena od strane ekonomskih i političkih elita te da građani više o ničemu ne odlučuju (Cipek, 2015: 113). U zapadnim zemljama povjerenje u uspostavljene institucije slabi, birači su nezainteresirani, povjerenje u vladu opada te se širi jaz između građana, vlade i političkih elita (Pateman 2012: 15). Pateman ističe da ne treba dovoditi u pitanje održivost ili izvedivost participativne demokracije, već da je ona u potpunosti moguća. Pateman naglašava da participativna demokracija pruža mogućnost da građani aktivno sudjeluju u donošenju odluka koje ih se tiču. To uključuje šire uključivanje građana u političke rasprave, stvaranje platformi za dijalog i suradnju te osiguravanje da građani imaju priliku izražavati svoje mišljenje i sudjelovati u procesima donošenja političkih odluka. Autorica naglašava da participacija građana ne bi trebala biti samo formalna ili površna, već bi trebala biti stvarna i utjecajna. Participativna demokracija ne bi trebala biti samo retorički ideal, već konkretna praksa koja omogućava građanima da aktivno sudjeluju u političkom procesu (Pateman, 2012: 15). Liberalna teorija ignorira činjenicu da su interesi i vrijednosti građana međusobno povezani i duboko vezani uz strukturu institucija (Cipek, 2015: 118). Glavni cilj aktivnog građanskog sudjelovanja u političkom odlučivanju je potaknuti građane da razviju jači osjećaj solidarnosti i pripadnosti istoj političkoj zajednici (Cipek, 2015: 119). Kroz sudjelovanje, demokracija se osnažuje jer potiče daljnje sudjelovanje i stvara pozitivan ciklus u kojem se demokracija sama održava (Cipek, 2015: 119).

Dakako, nisu samo Pateman i Barber istraživali i proučavali participativnu demokraciju, već su se i brojni drugi teoretičari bavili pitanjem političke participacije, odnosno političkog sudjelovanja.

U novije vrijeme istraživanjem participativne demokracije istakli su se Joakim i Erik (2012) koji su predstavili novu tipologiju za razumijevanje političkog sudjelovanja i građanskog angažmana. Općenito, nedostatak dogovora o definiciji građanskog angažmana otežava mjerenje njegovog utjecaja na demokraciju i tržišnu ekonomiju, stoga autori predlažu tipologiju koja razlikuje "horizontalne" i "vertikalne" oblike političke participacije. Horizontalni oblici sudjelovanja, poput prosvjeda i masovnog organiziranja, uključuju građane koji djeluju neovisno o uspostavljenim političkim institucijama, dok vertikalni oblici sudjelovanja, poput glasovanja i lobiranja, uključuju građane u interakciji s uspostavljenim političkim institucijama (Joakim i Erik, 2012). Autori tvrde da je građanski angažman, odnosno aktivno uključivanje građana u njihove zajednice i društvo, ključna komponenta zdrave demokracije. Oni sugeriraju da fokus na građanski angažman može pomoći u poticanju većeg političkog sudjelovanja i građanskog angažmana, te da to može doprinijeti razvoju participativnijeg oblika demokracije (Joakim i Erik, 2012: 289). Autori napominju da građanski angažman nije nužno dovoljan uvjet za političko sudjelovanje te da mogu biti potrebne i druge pojedinačne ili institucionalne strukture političkih prilika (Joakim i Erik, 2012: 293).

Joakim i Erik dodatno razlikuju formalne i izvanparlamentarne oblike političke participacije. Formalno političko sudjelovanje odnosi se na sve radnje usmjerene prema vladinim odlukama i političkim ishodima (Joakim i Erik, 2012: 286). S druge strane, izvanparlamentarne političke aktivnosti su radnje koje se poduzimaju izvan formalnih političkih institucija i uključuju prosvjedna ponašanja, kao što su demonstracije, štrajkovi ili potpisivanje peticija (Joakim i Erik, 2012: 286).

S druge strane, van Deth (2001) daje definiciju političkog sudjelovanja kao aktivnosti građana usmjerene na utjecaj na političke odluke. Porast i brzo širenje države blagostanja u mnogim zemljama dovelo je do jačanja položaja centralnih vladinih agencija u socijalno-ekonomskom i kulturnom životu. Kao posljedica toga, raste broj interesa koji se organiziraju oko vlade, a sve više ljudi postavlja zahtjeve političarima (van Deth, 2001: 10). Granica koncepta političke participacije zasnovana na domeni aktivnosti vlade nije jako obećavajuća jer je opseg vladinih aktivnosti teško definirati, a razlika između političkih i nepolitičkih aktivnosti zamagljena je u raspravama o domeni i opsegu politike (van Deth, 2001: 10).

Theocharis i van Deth (2018) su autori koji u svom članku daju drugačiju viziju razvoja i tipologiju participativne demokracije. Autori naglašavaju premisu da sudjelovanje građana prolazi kroz kontinuiranu ekspanziju posljednjih godina, te da je to širenje potaknuto nizom različitih čimbenika, uključujući tehnološki napredak, promjenu političkih stavova i vrijednosti te novih oblika političkih organizacija (Theocharis i van Deth, 2018: 7). Autori tvrde da je to širenje dovelo do pojave novih oblika sudjelovanja građana, te da su ti novi oblici često složeni od tradicionalnih oblika političkog angažmana, poput glasovanja i lobiranja te predlažu novu tipologiju koja razlikuje "neformalne" i "formalne" oblike političkog angažmana. Neformalni oblici angažmana, poput korištenja društvenih medija i *online* aktivizma, uključuju građane koji djeluju neovisno o uspostavljenim političkim institucijama, dok formalni oblici angažmana, poput glasovanja i lobiranja, uključuju građane u interakciji s uspostavljenim političkim institucijama. Autori tvrde da je tehnološki napredak odigrao značajnu ulogu u omogućavanju novih oblika političkog angažmana te da je sve veća uporaba digitalnih tehnologija dovela do pojave novih i inkluzivnijih oblika političkog sudjelovanja (Theocharis i van Deth, 2018: 7). Nešto slično zastupa i Kaim (2021) koji tvrdi da je tradicionalna tipologija, koja klasificira političko sudjelovanje ili kao konvencionalno² ili nekonvencionalno³, ograničena u svojoj sposobnosti da obuhvati složenu i višestruku prirodu političkog sudjelovanja u 21. stoljeću. Autor sugerira da ova klasifikacija ne uzima u obzir razlike između različitih nekonvencionalnih oblika političke participacije, kao ni nejasne granice između konvencionalnih i nekonvencionalnih oblika te predlaže novu tipologiju koja uključuje tri kategorije političke participacije: konvencionalnu, nekonvencionalnu i alternativnu (Kaim, 2021: 55).

2.2. Uvjeti realizacije participativne demokracije

Cipek je istaknuo uvjete za ostvarivanje participativne demokracije, naglašavajući sljedeće: građanima treba omogućiti mogućnost sudjelovanja u svim područjima donošenja odluka, što znači da trebaju imati utjecaj na područja koja smatraju važnima za demokratski proces, bez ograničenja iz više instance (Cipek, 2015: 118). Djelotvorno sudjelovanje ne sastoji se samo od glasanja o postojećim rješenjima problema, već uključuje i predlaganje rješenja te postavljanje novih pitanja na dnevni red (Cipek, 2015: 118). Sudjelovanje građana u političkom procesu treba

² Glasovanje i lobiranje.

³ Prosvjedi i građanski neposluh.

biti neposredno, a doprinos svakog pojedinca treba biti jasno vidljiv, s rezultatima koji se javno ističu. Tako građanska participacija postaje učinkovitija (Cipek, 2015: 118).

Prema Barberu participativna demokracija zahtijeva snažno civilno društvo i kulturu građanskog angažmana (Barber, 2003). On vjeruje da je uspješno civilno društvo, u kojem su građani uključeni u život zajednice, i aktivizam ključni za osiguranje da demokracija ostane živa i osjetljiva na potrebe građana. Također, Barber tvrdi da obrazovanje mora igrati središnju ulogu u promicanju građanskog angažmana i demokratskog sudjelovanja (Barber, 2003).

Pateman je u tekstu „Participatory Democracy Revisited“ 2012. godine naglasila koji elementi su najvažniji u teoriji participativne demokracije. Prvo, naglašava kapacitet, vještine i karakteristike pojedinaca koji su povezani s oblicima struktura autoriteta te da pojedinci zapravo uče sudjelovati (Pateman, 2012). Drugo, teorija participativne demokracije je argument o demokratizaciji, točnije argument koji se odnosi na promjene koje će naš vlastiti društveni i politički život učiniti demokratskijim, koje će pružiti prilike pojedincima da sudjeluju u donošenju odluka u svom svakodnevnom životu kao i u širem političkom sustavu (Pateman, 2012: 27). Treće, prema Pateman potrebne su strukturne promjene koje zahtijevaju reformu nedemokratskih struktura vlasti (Pateman, 2012: 28).

Verba pak ističe resurse potrebe za funkcioniranje participativne demokracije. Prvo, naglašava intelektualne resurse koji povećavaju vjerojatnost da će pojedinac pokušati izvesti neki čin sudjelovanja i da će to biti uspješno (Verba, 1967: 63). Drugo, napominje važnost materijalnih resursa koji uključuju sva ona materijalna dobra koja se mogu koristiti za povećanje političke učinkovitosti: novac, kontrolu nad poslovima, zemlju ili druge resurse. Treće su društveni resursi koji uključuju ljude ili organizacije kojima se može manipulirati i koje možete natjerati da vas podrže u političkom činu (Verba, 1967: 63). Na kraju, ističe kako treba imati na umu opseg u kojem su različiti resursi kumulativni ili raspršeni. Ako pojedinci koji posjeduju jedan resurs vjerojatno posjeduju i sve ostale, a oni kojima jedan nedostaje vjerojatno nemaju niti jedan drugi, distribucija sudjelovanja u društvu vjerojatno će biti jako iskrivljena (Verba, 1967: 63).

2.3. Razlozi sudjelovanja u studentskim organizacijama

Studentski izbori, i sudjelovanje studenata na njima, mogu se promatrati kao jedan od manifestacija modela participativne demokracije. U ovom radu fokus stavljen na istraživanje

motivacije i razloga koji potiču studente na sudjelovanje na studentskim izborima Sveučilišta u Zagrebu. Radom se želi postići dublje razumijevanje motivacije studenta da se aktivno angažiraju u studentskim organizacijama i donose odluke putem izbornog procesa. Cilj je istražiti kako studenti percipiraju svoju ulogu u demokratskom odlučivanju na sveučilištu te kako njihova participacija utječe na njihovo sveučilišno iskustvo i općenito studentski život.

U literaturi se mogu razlikovati tri temeljene teorije koje teže objašnjavanju zašto je važno sudjelovati u studentskim vijećima. To su strukturalna, razvojna i participativna teorija. Glavni zagovornik strukturalne teorije je Putnam koji tvrdi da je politička angažiranost važna u izgradnji socijalnog kapitala. Putnam smatra kako poboljšanje socijalnog kapitala može biti potaknuto kroz institucionalne strukture koje potiču spontane kolektivne akcije (Putnam, 2000). Primjenjujući tu logiku na mlade i studente, studentsko predstavništvo se vidi u upravljanju obrazovnom ustanovom kao iskustvo koje podiže razinu socijalnog kapitala i povećava vjerojatnost političke angažiranosti u odrasloj dobi (Saha i Print, 2010: 23). Participirajući u raznim oblicima studentskog predstavništva, mladi stječu povjerenje u demokratske procese. Aktivnosti u takvim političkim procesima mladima daju mogućnost da nauče i stvore obrasce političkog ponašanja za budućnost. Participativna demokracije ukazuje da na to da sudjelovanje studenata na studentskim izborima rezultira političkom angažiranošću kasnije u životu (Saha i Print, 2010: 24). S druge strane razvojna perspektiva je vrlo slična strukturalnoj te navodi da je participacija u studentskim vijećima i društvenim aktivnostima ključna za razvoj građanskog identiteta. Plutzer (2002) sugerira da redovito sudjelovanje u glasanju, koje počinje u mladosti i nastavlja se u odrasloj dobi, postaje ustaljeni obrazac ponašanja ili rutina. To znači da osoba koja je navikla glasovati u mlađim godinama ima tendenciju nastaviti to činiti i kasnije u životu. Plutzer sugerira da se glasanje može usvojiti kao jedna od trajnih navika koja se razvija tijekom vremena. Tako škole postaju počecima tog navikavanja, a poseban naglasak se stavlja na provođenje školskih izbora koji dodaju posebnu dimenziju političkom obrazovanju te olakšavaju odluku o pristupanju političkim izborima jednom kad mladi napune glasačku dob. Autori naglašavaju kako ova tri pristupa nisu ekskluzivna već kasnija politička angažiranost može biti djelomično objašnjenja kroz sve tri teorije (Saha i Print, 2010: 24). Pokazalo se kako učenici participaciju na školskim izborima percipiraju tako da im pomaže pri pripremi za glasanje u odrasloj dobi na parlamentarnim izborima (Saha i Print, 2010). Gary A. Homana u prvi plan stavlja važnost političke participacije za održavanje zdravog demokratskog sustava. Međutim, trendovi pokazuju kako mladi gube interes za tradicionalne

političke aktivnosti i opredjeljuju se za alternativne oblike poput volontiranja. Novija istraživanja na tu temu pronašla su korelacije s glasanjem u odrasloj dobi, povećanim interesom za aktivnim bavljenjem politikom kao i sudjelovanjem u aktivnostima poput mirnih prosvjeda, potpisivanja peticija, sudjelovanja u forumima mladih i slično (Homana, 2018: 45). Još važnije za ovaj istraživački rad, istraživanja provedena u europskim zemljama poput Belgije i Nizozemske potvrdila su ove nalaze (Homana, 2018). Rezultati su potvrdili kako postoji značajna korelacija između participacije u studentskim vijećima i volonterskim organizacijama i političkog povjerenja (Homana, 2018: 46). Iako tradicionalni oblici političke participacije kod mladih gube na popularnosti rezultati nam sugeriraju kako alternativni oblici poput volontiranja nude neke nove obrasce i mogućnosti učenja političkog ponašanja među mladima (Homana, 2018: 46).

3. Studentski izbori u Republici Hrvatskoj: zakonski okvir

3.1. Studentski zbor

Studentski zbor je predstavničko tijelo studenata koji predstavlja i zastupa ciljeve studenata na razini visokog učilišta. Studentski zbor je najvažnije predstavničko tijelo studenata te je njegovo djelovanje regulirano posebnim Zakonom o studentskom zboru i drugim studentskim organizacijama. Prema Zakonu o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti „studentski predstavnici, koje biraju studenti u skladu sa zakonom kojim se uređuju studentske organizacije i statutom veleučilišta, čine 10 % članova vijeća veleučilišta“ (Hrvatski sabor, članak 26., 2022). Studentski predstavnici u vijeću veleučilišta imaju pravo suspenzivnog veta pri odlučivanju o pitanjima promjene uvjeta studiranja, izmjene nastavnih programa i izvedbenog plana studija, pitanjima studentskog standarda te drugim pitanjima važnim za studente koja su uređena statutom veleučilišta (Hrvatski sabor, članak 26., 2022). Promatrajući Zakon o studentskom zboru i drugim studentskim organizacijama, studentski zbor možemo definirati kao „studentsko izborno predstavničko tijelo koje štiti interese studenata, sudjeluje u odlučivanju u tijelima visokog učilišta i predstavlja studente u sustavu visokog obrazovanja“ (Hrvatski sabor, članak 1., 2007). Studentski zbor visokog učilišta mogu činiti studenti istog visokog učilišta koje samo studenti biraju na izborima među kandidatima navedenim na izbornoj listi (Hrvatski sabor, 2007). Znači da unutar studentskog zbora nekog visokog učilišta mogu djelovati samo studenti tog istog učilišta koji su izabrani na studentskim izborima. Na izborima za studentski zbor se bira najmanje onoliko članova studentskog zbora koliko je u senatu sveučilišta, odnosno koliko vijeće visokog učilišta ima studentskih predstavnika (Hrvatski sabor, 2007). Ova odredba ima ključnu svrhu osigurati odgovarajuću zastupljenost studenata u najvišim tijelima sveučilišta. Kada sveučilište ili visoko učilište ima senat ili vijeće u kojima sudjeluju studentski predstavnici, izbori za studentski zbor osiguravaju da studenti imaju priliku izabrati svoje članove koji će ih predstavljati u tim tijelima. To znači da broj članova studentskog zbora koji se bira na izborima odgovara broju studentskih predstavnika u senatu ili vijeću. Ova odredba ima važne implikacije za participaciju studenata u upravljanju sveučilištem. Ona osigurava da studentski zbor ima odgovarajući broj članova koji će zastupati studentske interese, stavove i potrebe u procesu donošenja odluka na sveučilištu. Time se omogućuje da studenti imaju svoje glasove koji se čuju i da aktivno sudjeluju u oblikovanju politika i odluka koje se odnose na njihovo obrazovanje i studentski život. Ova odredba također potiče demokratski princip studentske autonomije, dajući studentima mogućnost da izravno biraju

svoje predstavnike i sudjeluju u demokratskom procesu. Time se osigurava da se mišljenje i perspektiva studenata uvažavaju prilikom donošenja važnih odluka na sveučilištu. Ukratko, odredba o broju članova studentskog zbora koji se bira na izborima usklađuje zastupljenost studenata s njihovim predstavnicima u senatu ili vijeću, pružajući studentima važnu ulogu u demokratskom upravljanju sveučilištem i osiguravajući da njihovi interesi budu uzeti u obzir pri donošenju odluka. Studentski zbor ima predsjednika koji predstavlja, zastupa i koordinira rad studentskog zbora (Hrvatski sabor, 2007). Mandati članova studentskog zbora traju dvije godine i mogu se samo jednom ponoviti, a mandat člana prestaje s prestankom statusa studenta ili ako student u posljednje dvije godine nije skupio minimalno 60 ECTS bodova te ako drugi put ponavlja godinu (Hrvatski sabor, 2007). U slučaju prestanka mandata prije isteka vremena za koje je izabran član, njega zamjenjuje njegov zamjenik ili kandidat za studentskog predstavnika koji je sljedeći na izbornoj listi s koje je student izabran, a ako to nije moguće provode se izbori za novog člana studentskog zbora (Hrvatski sabor, 2007).

Svaki Studentski zbor ima svoj statut. Statut donosi visoko učilište na prijedlog studentskog zbora, a za njega treba glasovati većina ukupnog broja studentskih predstavnika u senatu sveučilišta. Statutom se propisuje: način rada studentskog zbora, njegova tijela, sastav i nadležnost pojedinog tijela, način imenovanja studentskog pravobranitelja, odgovornost tijela i članova studentskog zbora za neispunjavanje povjerenih im poslova (Hrvatski sabor, 2007). Statut Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti⁴ je donesen na sjednici Fakultetskog vijeća Fakulteta političkih znanosti 2017. godine. Statut definira Studentski zbor Fakulteta političkih znanosti kao predstavničko tijelo koje štiti interese studenata, sudjeluje u radu i odlukama u tijelima Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu te predstavlja studente u sustavu visokog obrazovanja (FPZG, 2017). Studentski zbor se definira kao nepolitička, nestranačka, nevladina i neprofitna organizacija koja poštuje načelo jednakosti svih građana te svačija prava i slobode neovisno o rasi, boji kože, spolu, seksualnoj orijentaciji, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama (FPZG, 2017). SZFPZG ima predsjednika, zamjenika, tajnika i zamjenika predstavnika u Studentskom zboru Sveučilišta u Zagrebu te studentskog pravobranitelja.

⁴ U daljnjem tekstu SZFPZG.

Da bi sva predstavnička tijela studenata mogla funkcionirati, potrebna je određena hijerarhija i koordinacija. Tako je krovno koordinativno tijelo za cijelu Republiku Hrvatsku Hrvatski studentski zbor⁵. Hrvatski studentski zbor je koordinativno tijelo koje usklađuje rad svih studentskih zborova visokih učilišta u Republici Hrvatskoj na zajedničkim programima, raspravlja o pitanjima od zajedničkog interesa za studente te rukovodi aktivnostima u međunarodnoj suradnji (Hrvatski sabor, 2007). Kao vrhovno koordinativno tijelo Hrvatski studentski zbor usklađuje rad studentskih zborova visokih učilišta, prati i promiče interese studenata, prati provođenja propisa o studentima, surađuje s ministarstvom, brine o uvjetima rada studentskih zborova, predlaže predstavnika studenata u tijela međunarodnih studentskih organizacija (Hrvatski sabor, 2007). Hrvatski studentski zbor čini po jedan predstavnik svakog studentskog zbora sveučilišta te jedan predstavnik studentskih zborova svih veleučilišta i visokih škola kojeg izaberu njihovi studentski zborovi (Hrvatski sabor, 2007). Hrvatski studentski zbor ima svog predsjednika, zamjenika predsjednika i druga tijela Hrvatskog studentskog zbora, sukladno općim aktima Hrvatskog studentskog zbora.

Ipak, jedno koordinativno tijelo nije dovoljno za cijelu Republiku Hrvatsku, stoga svako sveučilište u Hrvatskoj ima svoje koordinativno tijelo na razini Sveučilišta. U Zagrebu tu ulogu vrši Studentski zbor Sveučilišta u Zagrebu koji nadzire i nadgleda rad svih studentskih zborova visokih učilišta u Zagrebu.

3.2. Studentski zbor Sveučilišta u Zagrebu

Studentski zbor Sveučilišta u Zagrebu⁶ je utemeljen 1996. godine te su iste godine provedeni i prvi studentski izbori (unizg.hr, 2023). SZZG je studentsko krovno predstavničko tijelo, čiji članovi su upisani na preddiplomske, diplomske i poslijediplomske studije Sveučilišta u Zagrebu i koje su studenti izabrali na studentskim izborima (unizg.hr, 2023). Najveće tijelo SZZG-a je Skupština koje broji 51 člana od čega 34 predstavnika sastavnica studentskih zborova i 17 predstavnika izabranih s lista na izborima za SZZG. Studentski zbor vodi Predsjedništvo u kojem se nalazi po jedan predstavnik Skupštine iz umjetničkog, biotehničkog, biomedicinskog, tehničkog, prirodoslovnog, dva predstavnika iz društveno-humanističkog te dva predstavnika Skupštine

⁵ U daljnjem tekstu HSZ.

⁶ U daljnjem tekstu SZZG.

izabranih na izborima (unizg.hr, 2023). Skupština se sastaje jednom mjesečno te raspravlja o aktualnim studentskim temama o kojima donosi odluke, prijedloge i zaključke (unizg.hr, 2023). SZZG se većinom bavi temama vezanim za studentski smještaj, prehranu, kulturu i sport. SZZG zastupa i predstavlja studente promičući i štiteći njihove interese u sustavu visokog obrazovanja tj. u vijećima i tijelima Sveučilišta, sveučilišnim ustanovama poput Studentskog centra i Srca (unizg.hr, 2023). SZZG imenuje i studentskog pravobranitelja Sveučilišta u Zagrebu, koji ima pravo raspravljati o pritužbama studenata s mjerodavnim tijelima te savjetovati studente o načinu ostvarivanja njihovih prava. Studentski pravobranitelj Sveučilišta u svom radu usko surađuje sa svim studentskim pravobraniteljima pojedinih fakulteta i akademija Sveučilišta (unizg.hr, 2023). SZZG i financijski kroz razne natječaje podupire rad studentskih zborova sastavnica Sveučilišta u Zagrebu.

3.3. Zadaće studentskog zbora

Prema članku 5. Zakona o studentskim izborima i drugim studentskim organizacijama zadaće studentskog zbora su sljedeće: bira studentske predstavnike u senat i druga tijela sveučilišta te u vijeće i druga tijela drugih visokih učilišta, bira studentske predstavnike u odgovarajuće organizacije, ustanove i trgovačka društva kojima je osnivač visoko učilište, donosi plan i program rada studentskog zbora, imenuje studentskog pravobranitelja, brine o kvaliteti života studenata, a posebice o kvaliteti studijskog procesa, studentskom standardu, ostvarivanju studentskih prava i drugim pitanjima važnim za studente, predlaže nadležnim tijelima visokih učilišta plan financiranja studentskih aktivnosti itd... (Hrvatski sabor, članak 5, 2007). Rad studentskih organizacija je javan. Nadzor nad obavljanjem djelatnosti studentskih organizacija obavlja visoko učilište, sukladno svom općem aktu (Hrvatski sabor, 2007).

3.4. Financiranje studentskog zbora

Financiranje studentskog zbora je također propisano Zakonom. Rad studentskog zbora većinom se financira iz proračuna samog učilišta na koje djeluje studentski zbor, ali moguće je financiranje i od zaklada, darovnica, udjela u prihodu pravnih osoba koje posreduju pri studentskom zapošljavanju, sukladno općem aktu ili odluci nadležnog tijela te pravne osobe (Hrvatski sabor, 2007). Studentski zbor visokog učilišta dužan je raspisati javni natječaj za financiranje studentskih programa koje provode studentske organizacije ili pojedini studenti (Hrvatski sabor, 2007). Kako

bi natječaj bio pravedan, dužnost je studentskog zbora osnovati povjerenstvo za provedbu natječaja. Većinu članova povjerenstva čine studenti imenovani od strane studentskog zbora, a ostatak članova nastavno osoblje imenovano od strane visokog učilišta (Hrvatski sabor, 2007).

Član povjerenstva ne može biti student pojedinac ili osoba koja je član studentske organizacije koja je prijavila program na natječaj. Broj članova povjerenstva i način njihova odabira određuje se općim aktom visokog učilišta (Hrvatski sabor, 2007). Odluku o raspodjeli financijskih sredstava donosi visoko učilište na prijedlog Studentskog zbora. Studentski zbor i druge studentske organizacije bez pravne osobnosti raspolažu sredstvima za svoj rad u okviru računa visokog učilišta, sukladno zakonu i općem aktu visokog učilišta (Hrvatski sabor, 2007).

SZZG se financira iz proračuna Republike Hrvatske (Studentski zbor Sveučilišta u Zagrebu). Sveučilište u Zagrebu dužno je omogućiti studentskim organizacijama autonomno raspolaganje sredstvima za njihov rad koja se vode na računima visokog učilišta u skladu sa zakonom i općim aktom visokog učilišta (Hrvatski sabor, 2007). Prema članku 2. Pravilnika o financiranju Studentskog zbora Sveučilišta u Zagrebu, proračun sadrži određene stavke: sredstva za financiranje programa studentskih zborova sastavnica, studentskih udruga i drugih studentskih organizacija i studenata pojedinaca temeljem natječaja za studentske programe koje Studentski zbor raspisuje svake godine te sredstva za troškove poslovanja Studentskog zbora Sveučilišta u Zagrebu (Studentski zbor Sveučilišta u Zagrebu).

Proračun Studentskog zbora Sveučilišta u Zagrebu predlaže Predsjedništvo Studentskog zbora, a donosi ga Skupština Studentskog zbora Sveučilišta u Zagrebu natpolovičnom većinom svih članova (Studentski zbor Sveučilišta u Zagrebu). Prilikom sastavljanja prijedloga proračuna uzimaju se u obzir sredstva namijenjena Studentskom zboru Sveučilišta u Zagrebu temeljem državnog proračuna RH za tekuću godinu kao i ostala sredstva namijenjena za rad Studentskog zbora (Studentski zbor Sveučilišta u Zagrebu). Sredstva namijenjena za financiranje programa koje provode studentski zborovi sastavnica Sveučilišta u Zagrebu, studentske organizacije i studenti pojedinci dodjeljuju se putem javnog natječaja kojeg raspisuje Studentski zbor Sveučilišta u Zagrebu na temelju odluke Skupštine.

Također, prema članku 29. Statuta Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti, sredstva za rad SZPZG-a se stječu: putem Sveučilišta u Zagrebu, iz sredstva Sveučilišta u Zagrebu ili iz proračuna

Republike Hrvatske koji se osigurava na temelju prijedloga Studentskog zbora Sveučilišta u Zagrebu (FPZG, 2017). Također SZFPZG može biti financiran putem zaklada, fondacija, fondova, darovnica, projekta te iz drugih izvora u skladu sa zadaćama Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti.

3.5. Izbori za Studentski zbor

Prema Zakonu o studentskom zboru i drugim studentskim organizacijama koji je donio Hrvatski sabor 2007. godine, reguliraju se brojna prava i pitanja vezana uz studentska predstavljanja i udruživanje na visokim učilištima. Zakon osigurava studentima pravo da budu aktivni sudionici u tijelima visokih učilišta, kao i pravo na udruživanje i djelovanje kroz studentske organizacije (Hrvatski sabor, 2007). Članstvo u studentskim organizacijama je dobrovoljno i predstavlja važan aspekt studentskog života na visokim učilištima. Studenti imaju priliku sudjelovati u upravljanju visokim učilištem kroz studentski zbor, koji djeluje kao izborno predstavničko tijelo studenata (Hrvatski sabor, Članak 2., 2007). Osim toga, na visokim učilištima postoji sloboda za djelovanje studentskih udruga i drugih studentskih organizacija čija je svrha unapređenje studija i zadovoljavanje studentskih potreba u različitim područjima kao što su stručna i znanstvena aktivnost, kultura, šport, standard i drugo. Važno je napomenuti da je svaka diskriminacija studenata strogo zabranjena, bilo da se radi o pravu na članstvo i rad u studentskim organizacijama, zaštiti koju uživaju pred studentskim pravobraniteljem, sudjelovanju u izborima ili djelovanju u studentskim zborovima (Hrvatski sabor, 2007). Također, sudjelovanje studenata poslijediplomskih studija u studentskom zboru visokog učilišta regulirano je statutom studentskog zbora, u skladu s relevantnim zakonima i općim aktima visokog učilišta.

Jedan od važnih aspekata zakona su studentski izbori koji omogućuju svim studentima pravo sudjelovanja u demokratskom procesu. Svi studenti u Republici Hrvatskoj imaju pravo birati i biti birani kao studentski predstavnici u studentskom zboru (Hrvatski sabor, 2007).

Biračko pravo studenata ima ključnu ulogu u demokratskom procesu unutar visokih učilišta, a njegove osnovne odredbe nalaze se u člancima 14, 15 i 16 Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju. Članak 14 precizira pravo svih studenata da sudjeluju u izborima za studentski zbor visokog učilišta u skladu s odredbama Zakona, općim aktom visokog učilišta i općim aktom studentskog zbora (Hrvatski sabor, Članak 14., 2007). Također, svi studenti u

Republici Hrvatskoj imaju pravo birati i biti birani kao studentski predstavnici. Međutim, članak 14 također postavlja određene uvjete za kandidiranje za studentskog predstavnika, kao što su minimalni broj ostvarenih ECTS bodova i izostanak ponavljanja godine studija (Hrvatski sabor, Članak 14., 2007). U slučaju prestanka mandata studentskog predstavnika, zamjena se vrši putem zamjenika ili sljedećeg kandidata s izborne liste (Hrvatski sabor, Članak 14., 2007). Ova pravila osiguravaju da studenti imaju priliku izabrati one koji će ih najbolje zastupati i promicati njihove interese na visokom učilištu. Na svakom fakultetu se provode izbori za vlastiti Studentski zbor, što omogućuje veći fokus na potrebe i specifičnosti svake sastavnice Sveučilišta. Studenti pojedine sastavnice Sveučilišta biraju svoje predstavnike, stoga se tako na svakom Fakultetu provode izbori za vlastiti Studentski zbor.

Organizacija izbora za studentske zborove visokih učilišta uređena je člankom 15. Prema toj odredbi, izbori se u pravilu održavaju između 15. i 30. ožujka svake druge akademske godine (Hrvatski sabor, Članak 15., 2007). Nadležnost raspisivanja izbora pripada čelnicima visokih učilišta, koji su dužni to učiniti najmanje 30 dana prije samih izbora. Za provedbu izbora imenuje se izborno povjerenstvo koje se sastoji od pet članova (Hrvatski sabor, Članak 15., 2007). Tri člana povjerenstva i njihove zamjenike predlaže studentski zbor, dok dva člana i njihove zamjenike predlaže senat sveučilišta ili vijeće visokog učilišta iz reda nastavnog osoblja (Hrvatski sabor, Članak 15., 2007). Izborna povjerenstva imaju ulogu imenovanja biračkih odbora i utvrđivanja popisa birača. Posljednji studentski izbori su se održali 29. i 30. ožujka 2023. godine. Studentski izbori predstavljaju priliku za sve studente da aktivno sudjeluju u demokratskom procesu, birajući svoje predstavnike koji će ih zastupati i promicati njihove potrebe i interese. Pravo sudjelovanja na izborima imaju svi studenti u skladu s općim aktima učilišta i općim aktima studentskog zbora (Hrvatski sabor, 2007).

Da bi postali članom studentskog zbora, studenti se moraju kandidirati, a candidature se podnose izbornom povjerenstvu najkasnije 10 dana prije izbora, pri čemu se objavljuju 8 dana prije samih izbora (Hrvatski sabor, 2007). Izborna povjerenstva imaju pet članova, od kojih tri člana predlaže studentski zbor, dok dva člana imenuje senat sveučilišta (Hrvatski sabor, 2007). Osim toga, izborno povjerenstvo imenuje biračke odbore i utvrđuje popis birača kako bi se osigurala pravednost i transparentnost izbornog procesa (Hrvatski sabor, 2007). Zakon navodi da se studentski zbor ustrojava na visokom učilištu i to kao studentski zbor sveučilišta, studentski zbor

veleučilišta i studentski zbor visoke škole (Hrvatski sabor, 2007). Također, članstvo u takvim studentskim organizacijama je dobrovoljno te takve studentske organizacije djeluju kao predstavnička tijela studenata.

Prigovori na tijek i rezultate izbornog postupka regulirani su člankom 16. Prema toj odredbi, povjerenstva za prigovore na razini sveučilišta, veleučilišta ili visoke škole primaju prigovore te imaju pet članova (Hrvatski sabor, Članak 16., 2007). Dva člana povjerenstva i njihove zamjenike predlaže studentski zbor, dok tri člana i njihove zamjenike predlaže senat sveučilišta ili vijeće visokog učilišta iz reda nastavnog osoblja (Hrvatski sabor, Članak 16., 2007). Članovi izbornog povjerenstva, biračkih odbora, kandidati na izborima te članovi studentskog zbora s važećim mandatom ne mogu istodobno biti članovi povjerenstva za prigovore (Hrvatski sabor, Članak 16., 2007).

4. Metodologija

4.1. Istraživačko pitanje i cilj rada

Trenutno postoji mali broj akademskih radova posvećenih studentskoj participaciji na studentskim izborima te će se kroz ovaj analitički rad pokušati objasniti i donijeti nova znanja koja objašnjavaju zašto studentski izbori bilježe karakteristike niske participacije već godinama. Rad se temelji na empirijskom istraživanju koje se provodi putem eksplanatornog istraživačkog pitanja koje glasi: koji su razlozi participacije ili apstinencije studenata na studentskim izborima? Pritom je riječ o studiji slučaja studenata Fakulteta političkih znanosti koji predstavlja tipičan slučaj s prosječnom izlaznošću na studentske izbore. George i Bennett definiraju studije slučaja kao općeniti način istraživanja te identificiraju njihove četiri velike prednosti: njihov potencijal za postizanje visoke konceptualne valjanosti, njihove jake procedure za poticanje novih hipoteza, vrijednost kao korisno sredstvo za pomno ispitivanje pretpostavljene uloge i njihov kapacitet za rješavanje uzročne složenosti (George i Bennett, 2005: 19). Cilj je rada ispitati varijable koje utječu na apstinenciju ili participaciju studenata na studentskim izborima. Također, cilj rada je odgovoriti na eksplanatorno pitanje te navesti uzroke uglavnom niske participacije na studentskim izborima.

4.2. Operacionalizacija

Premda se radi o eksplanatornom istraživanju potrebno je definirati ovisnu i neovisne varijable. Ovisnu varijablu predstavlja participacija studenata na studentskim izborima. U radu se želi istražiti participacija studenata na studentskim izborima te varijable koje utječu na nju. Neovisne varijable se definiraju kao interes za rad Studentskog zbora, (ne)zadovoljstvo s radom Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti, negativno ili pozitivno mišljenje o studentskim izborima te osobno poznavanje nekog od kandidata na Studentskim izborima. Naravno, moguće je da na participaciju utječu i neke druge varijable, no u ovom radu se bavim prethodno navedenima. Smatram da je studentski interes za participacijom primarno određen percepcijom studentskih izbora od strane studenata te interesom za Studentski zbor i percepcijom rada Studentskog zbora. Pritom treba naglasiti da svaka neovisna varijabla specifično utječe na ovisnu varijablu te se na određeni način međusobno isprepliću. Vrlo je moguće da se određene neovisne varijable i međusobno isključuju. Tako kao hipotezu možemo navesti da osobe koje imaju interes za rad Studentskog zbora izlaze i participiraju na studentskim izborima, a studenti koji imaju negativno mišljenje o Studentskom zboru apstiniraju.

4.3. Metoda prikupljanja podataka i odabir slučajeva

Temeljna jedinica analize ovog istraživanja su pojedinci odnosno studenti prve godine diplomskog studija politologije i novinarstva na Fakultetu političkih znanosti. Navedeni odabir slučajeva polazi od pretpostavke da bi na studentskim izborima iznad prosječno trebali sudjelovati upravo studenti Fakulteta političkih znanosti. Ako oni ne sudjeluju kako onda možemo očekivati da studenti drugih usmjerenja na sastavnicama Sveučilišta u Zagrebu izađu i participiraju na studentskim izborima. Studenti Fakulteta političkih znanosti uče o važnosti participiranja u svim procesima demokracije koje njezina široka lepeza nudi te je stoga je za očekivati da barem ti studenti budu primjer drugima s visokim postotkom izlaznosti na studentske izbore. Pretpostavlja se da ako studenti pet godina na studiju uče o važnosti nekog procesa, onda će se i sami odlučiti uključiti u taj proces. Nažalost to nije slučaj, jer se prema podacima Studentskog zbora Sveučilišta u Zagrebu, studenti Fakulteta političkih znanosti nalaze se u sredini ljestvice svih sastavnica Sveučilišta u Zagrebu. Pomalo je ironično da Fakultet političkih znanosti bilježi tako nisku participaciju na studentskim izborima. Kod odabira jedinica analize je bilo bitno da su to studenti završnih godina studija koji su kroz školovanje na Fakultetu političkih znanosti dovoljno naučili o važnosti participiranja na bilo kojim izborima. Isto tako, odabrani studenti su imali priliku izaći na dva ciklusa studentskih izbora 2019. godine i 2021. godine. Također, korištenje dviju vremenskih točaka omogućava usporedbu podataka. Iako su u međuvremenu održani još jedni studentski izbori, 29. i 30. ožujka 2023. godine, ovaj rad se isključivo bavi studentskim izborima 2019. i 2021. godine. Tako koncipirano istraživanje pružit će pregled razloga niske participacije među studentima na Fakultetu političkih znanosti.

Metoda prikupljanja podataka je anketa. Anketa kao metoda sustavnog prikupljanja kvantitativnih podataka i informacija na temelju uzorka pojedinaca se činila najprimjerenijom za ovo istraživanje. Anketa je provedena među studentima na obveznim kolegijima. Za studente politologije je to bio kolegij Metodološki praktikum, a za studente novinarstva Hrvatski kao medijski jezik. Anketa je provedena za studente politologije u ožujku 2022. godine, a za studente novinarstva u travnju iste godine. Anketa nudi studentima mogućnost anonimnog odgovora na pitanja zatvorenog tipa, a na takav način studenti imaju mogućnost najiskrenije odgovoriti zašto jesu ili nisu izašli i participirali na studentskim izborima. Iako bi se na istraživačko pitanje moglo odgovoriti i korištenjem metoda intervjua i fokus grupa smatrala sam da je studentima anonimnost kod ovakvih pitanja ključna.

Želimo li dobiti iskrene odgovore koji će dati pravu sliku participacije među studentima bitno je omogućiti studentima anonimnost odgovora što anketa u potpunosti pruža. Anketna pitanja su zatvorenog tipa te su studentima već ponuđeni mogući odgovori uz poneki mogući odgovor slobodnog izbora. Također, u anketi su studenti pitani o spolu, smjeru studija, jesu li ili nisu izašli na studentske izbore i koji je razlog bio njihove odluke. U prvom dijelu ankete su dali informacije o svom spolu, smjeru studija na Fakultetu političkih znanosti te koliko su zainteresirani za rad i koliko su upoznati s aktivnostima Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti. Sljedeći dio ankete se odnosio na načine informiranja o radu Studentskog zbora te zadovoljstva radom i aktivnostima. Jedno od pitanja u anketi je bilo i koliko puta su sudjelovali u aktivnostima koje provodi Studentski zbor Fakulteta političkih znanosti⁷. Nakon takvih općenitih pitanja studenti su direktno pitani jesu li izašli na studentske izbore 2021. godine i koji su razlozi apstinencije ili participacije. Na isti način su studenti pitani o izborima održanim 2019. godine. Cjelokupna anketa prikazana je u Prilogu 1.

⁷ Kao primjer takvih aktivnosti naveden otvoreni sat Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti.

5. Rezultati i interpretacija

5.1. Izlaznost na studentske izbore 2017. – 2021. godine

Niska participacija na studentskim izborima može se tumačiti kao rezultat specifične političke kulture mladih u suvremenoj Hrvatskoj, koja ima znatan udio podaničkih elemenata (Ilišin, 2015: 39). Mladi su često distancirani od politike, što se očituje manjim interesom za politiku i politička zbivanja te općenito slabijom participacijom u političkim institucijama i procesima u usporedbi sa starijom generacijom (Ilišin, 2008: 312). Istraživanja sugeriraju da su različiti faktori političke socijalizacije mladih neuspješni u poticanju njihovog interesa za politiku, uključujući obitelj, prijatelje, obrazovne institucije, vjerske ustanove, medije i političke aktere. Primjerice, istraživanje autorice Vlaste Ilišin provedeno 2012. godine pokazalo je da samo 17% mladih izražava povjerenje u političke stranke (Franc i Međugorac, 2015: 49). Važan aspekt je i građanski odgoj koji bi trebao mlade poučiti o važnosti demokratskih procesa i participativne demokracije. Sve ove činjenice ukazuju na razočaranje mladih politikom i političarima te njihovu udaljenost od političkih procesa (Franc i Međugorac, 2015: 47).

Demokratsko načelo pretpostavlja da svaki pojedinac potencijalno zahvaćen nekom kolektivnom odlukom treba imati jednaku mogućnost utjecati na tu odluku (Šalaj, 2011: 11). Kako bi ovo načelo bilo djelotvorno, pojedinci moraju imati prava da sudjeluju u kolektivnom donošenju odluka, to jest moraju biti pripadnici demosa (Šalaj, 2011: 11). No, osim tih prava, pojedinci moraju posjedovati i znanja i sposobnosti za donošenje autonomnih odluka o pojedinim pitanjima, to jest moraju postojati uvjeti i sposobnosti za prakticiranje aktivnoga građanstva (Šalaj, 2011: 11). Formalno postojanje stanovitih prava, premda nipošto nevažno, zapravo malo vrijedi ako izostaje njihovo autentično uživanje (Šalaj, 2011: 11).

Analizirajući tablicu 1 primjećuje se neujednačena izlaznost među pojedinim sastavnicama Sveučilišta. Podaci su dobiveni od Studentskog zbora Sveučilišta u Zagrebu. Na primjer, u 2017. godini najveću izlaznost bilježi Učiteljski fakultet s 40,19%, dok najnižu izlaznost ima Pravni fakultet s 6,53%. Zanimljivo je kako Pravni fakultet, koji je povezan s politikom, pravom i demokratskim načelima, bilježi nisku participaciju. Važno je napomenuti da tablica ne sadrži podatke o izlaznosti za neke sastavnice poput Akademije dramske umjetnosti, Fakulteta filozofije

i religijskih znanosti, Vojnog studija te Prirodoslovno-matematičkog fakulteta. U 2017. godini, broj upisanih birača iznosio je 66.623, a glasalo je 11.509, što ukazuje na izlaznost od 17,27%.

U 2019. godini primjećuje se nekoliko promjena. Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije bilježi najveću izlaznost od čak 59,91%, dok je najniža izlaznost zabilježena na Ekonomskom fakultetu s 7,20%. Popis birača u toj godini brojao je 66.133, a glasalo je 12.794, što ukazuje na izlaznost od 19,34%, nešto višu u odnosu na izbore 2017. godine.

Međutim, studentski izbori održani 2021. godine pokazuju dramatičan pad interesa studenata za sudjelovanje u izboru svojih predstavnika. Epidemija COVID-19 virusa i online nastava doprinijeli su smanjenoj mobilnosti studenata, a nedostatak mogućnosti za online glasanje ograničio je broj studenata koji su spremni putovati u Zagreb radi izbora. Tako je od ukupnog broja od 67.957 studenata koji su mogli izaći na izbore, samo njih 5.183, odnosno 7,62%, ostvarilo svoje pravo glasa. Važno je napomenuti da Sveučilišni centar za protestantsku teologiju Matija Vlačić Ilirik bilježi izlaznost od 0%, dok Fakultet filozofije i religijskih znanosti bilježi najvišu izlaznost od 44,57%.

Ukratko, niska izlaznost na studentskim izborima može se povezati s distanciranjem mladih od politike i nedostatkom interesa za politička zbivanja. Također, nedostatak povjerenja u političke stranke i razočaranje politikom mogu doprinijeti slaboj participaciji mladih u političkim procesima. Tijekom razdoblja analiziranih godina, izlaznost na izbore varirala je među sastavnicama Sveučilišta, a epidemija COVID-19 utjecala je na smanjenje sudjelovanja studenata u izborima 2021. godine.

Kroz tri ciklusa studentskih izbora održanih 2017., 2019. i 2021., Fakultet političkih znanosti je prošao kroz različite faze studentske izlaznosti na studentskim izborima. Tako, 2017. godine, Fakultet političkih znanosti je ostvario izlaznost od 28% studenata na studentskim izborima, s čime je bio jedan od vodećih fakulteta na sveučilištu. Zauzeo je 12. mjesto po izlaznosti na tim izborima. U sljedećem ciklusu, na izborima 2019. godine, Fakultet političkih znanosti bilježi rast te je ostvario još veću izlaznost studenata, dosegnuvši 37,8%. Zbog toga je te godine bio među 10 fakulteta s najvećom izlaznošću na studentskim izborima Sveučilišta u Zagrebu. Međutim, ne tako davni studentski izbori 2021. godine donijeli su značajan pad izlaznosti na Fakultetu političkih znanosti, samo 8,7%, studenata je odlučilo izaći na izbore, što predstavlja bitan pad u odnosu na

prethodne godine. Ipak te godine i ostali fakulteti su bilježili veliki pad participacije među studentskom populacijom.

Ovi rezultati mogu ukazivati na promjene u političkom angažmanu studenata na Fakultetu političkih znanosti tijekom vremena. Razlozi za pad podrške u 2021. godini mogu biti raznoliki i uključivati promjene u političkim preferencijama studenata, promjene u političkoj klimi ili druge faktore koji su utjecali na izbore na sveučilištu, uključujući i tadašnju pandemiju COVID-19.

Sastavnica	2017.	2019.	2021.
<i>Ukupno</i>	17,3%	19,34%,	7,6%
<i>Agronomski fakultet</i>	7,4%	7,2%	6,7%
<i>Akademija dramske umjetnosti</i>	-	52,9%	42,3%
<i>Akademija likovnih umjetnosti</i>	23,8%	34,4%	26,4%
<i>Arhitektonski fakultet</i>	17,1%	10,2%	8,4%
<i>Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet</i>	22,7%	24,0%	6,2%
<i>Ekonomski fakultet</i>	9,0%	7,2%	0,9%
<i>Fakultet elektrotehnike i računarstva</i>	20,2%	17,9%	11,6%
<i>Fakultet filozofije i religijskih znanosti</i>	-	45,6%	44,6%
<i>Fakultet hrvatskih studija</i>	28,8%	18,1%	4,6%
<i>Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije</i>	10,4%	59,9%	8,0%
<i>Fakultet organizacije i informatike</i>	9,2%	15,4%	3,7%
<i>Fakultet političkih znanosti</i>	28,0%	37,8%	8,7%
<i>Fakultet prometnih znanosti</i>	9,7%	16,3%	3,7%
<i>Fakultet strojarstva i brodogradnje</i>	17,8%	29,5%	12,1%
<i>Fakultet šumarstva i drvne tehnologije</i>	-	-	39,1%
<i>Farmaceutsko-biokemijski fakultet</i>	29,4%	20,1%	8,2%
<i>Filozofski fakultet</i>	17,8%	10,4%	4,4%
<i>Geodetski fakultet</i>	31,8%	33,2%	7,7%
<i>Geotehnički fakultet</i>	38,8%	42,8%	13,2%
<i>Grafički fakultet</i>	28,5%	17,7%	7,2%

<i>Građevinski fakultet</i>	8,1%	24,2%	6,8%
<i>Katolički bogoslovni fakultet</i>	37,4%	36,1%	39,5%
<i>Kineziološki fakultet</i>	8,7%	53,4%	16,1%
<i>Medicinski fakultet</i>	24,1%	19,1%	8,2%
<i>Metalurški fakultet</i>	37,3%	55,0%	13,7%
<i>Muzička akademija</i>	39,5%	42,1%	32,2%
<i>Pravni fakultet</i>	6,5%	13,4%	7,4%
<i>Prehrambeno-biotehnološki fakultet</i>	26,8%	23,0%	5,8%
<i>Prirodoslovno-matematički fakultet</i>	-	18,6%	1,5%
<i>Rudarsko-geološko-naftni fakultet</i>	35,8%	28,0%	17,3%
<i>Stomatološki fakultet</i>	31,8%	31,9%	17,4%
<i>Šumarski fakultet</i>	9,5%	41,4%	-
<i>Sveučilišni centar za protestantsku teologiju Matija Vlačić Ilirik</i>	-	24,5%	0,0%
<i>Tekstilno-tehnološki fakultet</i>	14,4%	24,0%	7,7%
<i>Učiteljski fakultet</i>	40,2%	40,6%	4,8%
<i>Veterinarski fakultet</i>	24,1%	26,3%	24,8%

Tablica 1: Izlaznost na studentskim izborima Sveučilišta u Zagrebu 2017., 2019. i 2021. godine (%)

5.2. Analiza

U istraživanju provedenom među studentima Fakulteta političkih znanosti, prikupljeni su podaci među 79 ispitanika. Ispitani su studenti prve godine diplomskog studija politologije i novinarstva. Od ukupnog broja ispitanika, 25 su muškarci, dok je 54 ispitanika žena. Također od 79 ispitanika, njih 49 dolazi sa studija politologije, dok 30 ispitanika dolazi sa studija novinarstva.

U ovoj analizi, koristit će se deskriptivna statistička analiza. Deskriptivna analiza je statistička metoda koja se koristi prvenstveno za opisivanje podataka. Takva analiza će omogućiti uvid u osnovne karakteristike podataka.

5.3. Zainteresiranost studenata za rad Studentskog zbora

U prvom dijelu ankete studentima je postavljeno pitanje o interesu za rad Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti. Rezultati su otkrili da od ukupno 79 ispitanika, njih 35 (44%)

izražava nekakvu zainteresiranost za aktivnosti Studentskog zbora, dok preostalih 44 ispitanika (56%) iskazuje nezainteresiranost ili potpunu nezainteresiranost. Time zapravo većina ispitanih studenata pokazuje inertnost prema radu Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti.

	Ukupno	Politologija	Novinarstvo
<i>Izrazito zainteresiran</i>	6 (7,6%)	4 (8,2%)	2 (6,7%)
<i>Zainteresiran</i>	29 (36,7%)	20 (40,8%)	9 (30%)
<i>Nezainteresiran</i>	34 (43%)	21 (42,9%)	13 (43,3%)
<i>Izrazito nezainteresiran</i>	10 (12,7%)	4 (8,2%)	6 (20,0%)

Tablica 2: Zainteresiranost za rad SZFPZG-a, ukupno i po smjeru studija (ukupan broj, postotak)

Nadalje, tablica 2 prikazuje detaljniju analizu zainteresiranosti među studentima politologije i novinarstva. Zanimljivo je uočiti da 24 studenta politologije (49%) izražava zanimanje prema radu Studentskog zbora, dok 11 studenata novinarstva (37%) pokazuje sličnu razinu interesa. Ovdje se već uočava određena razlika između studenata politologije i novinarstva. Također, 25 studenata politologije (51%) iskazuje nezainteresiranost ili potpunu nezainteresiranost, dok je to 19 studenata novinarstva (63%). Ovi rezultati ukazuju na veći interes politologa za aktivnosti Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti, dok su novinari više pasivni sudionici.

Sljedeće pitanje postavljeno u anketi je ono kojim se ispitalo koliko su studenti upoznati s aktivnostima Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti. Ispitanicima je ponuđeno pet mogućih odgovora, pri čemu je najviša vrijednost označavala izrazito dobro poznavanje aktivnosti, dok je najniža vrijednost označavala izrazito slabo poznavanje rada zbora. Analizom prikazanih rezultata u tablici 3 može se jasno uočiti da većina studenata donekle poznaje rad Studentskog zbora, dok samo 13,9% ispitanika tvrdi da izrazito dobro poznaje rad SZFPZG-a, a 7,6% iskazuje izrazito slabo poznavanje. Prema ovome možemo zaključiti da studenti većinom tvrde kako su relativno dobro upoznati s aktivnostima SZFPZG-a, ali i dalje prevladava nezainteresiranost među njima.

	Ukupno	Politologija	Novinarstvo
<i>Izrazito</i>	11 (13,9%)	8 (16,3%)	3 (10%)
<i>Donekle</i>	36 (45,6%)	23 (46,9%)	13 (43,3%)
<i>Ne zna procijeniti</i>	8 (10,1%)	4 (8,2%)	4 (13,3%)
<i>Slabo</i>	18 (22,8%)	12 (24,5%)	6 (20%)
<i>Izrazito slabo</i>	6 (7,6%)	2 (4,1%)	4 (13,3%)

Tablica 3: Poznavanje aktivnosti SZFPZG-a, ukupno i po smjeru studija (ukupan broj, postotak)

Usporedbom podataka prema studijskim programima pokazuje se da studenti politologije tvrde kako imaju veći stupanj upućenosti u aktivnosti Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti u usporedbi sa studentima novinarstva.

U provedenoj anketi postavljeno je i pitanje o načinu na koji studenti najčešće dolaze do informacija o radu Studentskog zbora. Ispitanici su imali mogućnost odabrati ponuđene odgovore poput društvenih mreža, službene stranice, da je član, ali su također imali opciju da napišu nešto drugo ako njihov odgovor nije bio naveden na popisu. Prema prikazanoj tablici 4 može se zaključiti da društvene mreže predstavljaju najčešći izvor informacija o Studentskom zboru među studentima. Čak 64,6% ispitanika navodi društvene mreže, Facebook i Instagram, kao svoj preferirani način dobivanja takvih informacija, što, kad to povežemo s današnjim životom mladih ne iznenađuje previše. Mladi većinom slobodno vrijeme provede uz društvene mreže, a nepostojeće navike mladih da čitaju dnevne novine se iskazuje i u anketi. Samo 13,9% ispitanika je odgovorilo da informacije saznaje preko službene stranice. Zanimljivo je kako je 16,5% studenata odabralo odgovor ostalo. Među slobodnim odgovorima su također prevladavale društvene mreže kao kombinacije. 3,9% ispitanih studenata navodi kombinaciju društvenih mreža, njih 3,8% ispitanika je reklo kako informacije saznaje preko kolega te njih 2,6% informacije saznaje preko predsjednika zbora ili preko prijatelja.

	Ukupno
<i>Član SZFPZG</i>	4 (5,1%)
<i>Facebook</i>	18 (22,8%)
<i>Instagram</i>	33 (41,8%)
<i>Službene stranice FPZG</i>	11 (13,9%)
<i>Ostalo</i>	13 (16,5%)

Tablica 4: Informiranje o radu SZFPZG-a

5.4. Zadovoljstvo studenata s radom Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti

U ovom djelu analiziramo zadovoljstvo studenata s radom Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti. Zadovoljstvo studenata je ključan pokazatelj učinkovitosti i uspješnosti Studentskog zbora, jer ukazuje na to koliko dobro obavlja svoje funkcije i ispunjava očekivanja studenata. Ova analiza će nam pružiti uvid u percepciju studenata o radu Studentskog zbora te identificirati područja koja zahtijevaju poboljšanje kako bi se osiguralo visoko zadovoljstvo studenata i njihovo aktivno sudjelovanje u studentskim aktivnostima.

U okviru provedene ankete, pitali smo studente o njihovom zadovoljstvu dosadašnjim radom Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti. Studenti su imali mogućnost odabrati opcije od "izrazito sam zadovoljan/a" do "izrazito sam nezadovoljan/a", a također je bilo moguće odgovoriti da se ne zna procijeniti. Analizom rezultata prikazanih tablicom 5 možemo uočiti da nijedan odgovor nije dobio natpolovičnu većinu.

Značajan postotak od 21,5% ispitanika izrazilo je izrazito zadovoljstvo radom Studentskog zbora. Ovi rezultati sugeriraju da postoji skupina studenata koja pozitivno vrednuje napore i aktivnosti Studentskog zbora te smatra da su njihove aktivnosti korisne i relevantne. S druge strane, 35,4% ispitanika donekle je zadovoljno radom Studentskog zbora, što ukazuje na to da postoje područja koja bi mogla biti unaprijeđena ili na kojima bi se moglo više angažirati.

Važno je napomenuti da 19% ispitanika nije niti zadovoljno niti nezadovoljno radom Studentskog zbora. Također, 6,3% ispitanika izrazilo je svoje nezadovoljstvo radom Studentskog zbora, što ukazuje na potencijalne nedostatke ili problematična područja u njihovom djelovanju. Trebamo također uzeti u obzir 17,7% studenata koji nisu mogli procijeniti svoje zadovoljstvo radom Studentskog zbora. To može ukazivati na nedostatak sudjelovanja ili svjesnosti o aktivnostima i

inicijativama Studentskog zbora, što zahtijeva dodatne napore u komunikaciji i informiranju studenata o njihovom radu.

	Ukupno	Politologija	Novinarstvo
<i>Izrazito zadovoljan/a</i>	17 (21,5%)	12 (24,5%)	5 (16,7%)
<i>Donekle zadovoljan/a</i>	28 (35,4%)	20 (40,8%)	8 (26,7%)
<i>Niti zadovoljan/a niti nezadovoljan/a</i>	15 (19%)	8 (16,2%)	7 (22,2%)
<i>Nezadovoljan/a</i>	5 (6,3%)	2 (4,1%)	3 (10%)
<i>Ne može se procijeniti</i>	14 (17,7%)	7 (14,3%)	7 (23,3%)

Tablica 5: Zadovoljstvo s radom SZFPZG-a, ukupno i po smjeru studija (ukupan broj, postotak)

Rezultati istraživanja, prikazani tablicom 5, ukazuju na veći stupanj zadovoljstva politologa u pogledu rada Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti u usporedbi s novinarima. Analiza prikupljenih podataka otkriva da izrazito zadovoljstvo izražava 24,5% politologa, dok je 16,7% novinara dalo sličan odgovor. Osim toga, 40,8% politologa izražava donekle zadovoljstvo, dok je kod novinara taj postotak nešto niži, odnosno 26,7%. U kategoriji nezadovoljnih, 4,1% politologa izražava nezadovoljstvo, dok je kod novinara taj postotak nešto veći i iznosi 10%. Također je primijećeno da 16,2% politologa i 22,2% novinara nisu izrazili ni zadovoljstvo ni nezadovoljstvo. Zanimljivo je i da 14,3%, politologa i 23,3% novinara nije mogao procijeniti situaciju.

Ovi rezultati ukazuju na razlike u percepciji rada Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti među politolozima i novinarima. Politolozi su izraženije zadovoljni radom Zbora u odnosu na novinare, što može biti povezano s njihovim različitim očekivanjima i potrebama. Također, postoji određeni broj sudionika koji nisu izrazili mišljenje o zadovoljstvu ili nezadovoljstvu, što može ukazivati na nedostatak informacija ili neutralan stav prema radu Zbora. Ovi nalazi pružaju važne uvide u percepciju rada Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti među politolozima i novinarima te mogu poslužiti kao osnova za daljnje istraživanje i unaprjeđenje aktivnosti Zbora kako bi se povećalo zadovoljstvo i angažman obje skupine.

Pitanje koje se može povezati s pitanjem zadovoljstva studenata odnosi se na njihovo sudjelovanje u aktivnostima koje organizira Studentski zbor Fakulteta političkih znanosti. Te aktivnosti uključuju otvoreni sat, gdje studenti imaju priliku iznijeti nedoumice, pitanja i molbe, kao i

različite ankete i tribine koje se provode radi poboljšanja znanja studenata. Do ove akademske godine, članovi Zbora susretali su se sa studentima licem u lice na Fakultetu tijekom otvorenog sata, koji se održavao tjedan dana prije sjednice Studentskog zbora ili Fakultetskog vijeća.

Rezultati istraživanja prikazani u tablici 6 pokazuju da većina studenata nije sudjelovala niti jednom u aktivnostima Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti. Čak 82,3% ispitanih studenata nije sudjelovalo ni jednom na aktivnostima poput otvorenog sata. Samo 7,6% studenata sudjelovalo je jednom, 5,1% njih 2 do 3 puta, dok je samo 1,3% sudjelovalo 4 do 5 puta. Iz ovih rezultata može se zaključiti da studenti nisu previše zainteresirani za ovakav format iznošenja svojih problema i zahtjeva.

Ovi podaci sugeriraju da Studentski zbor Fakulteta političkih znanosti ima izazove u uključivanju većeg broja studenata u svoje aktivnosti. Možda je potrebno razmotriti alternativne načine komunikacije i sudjelovanja, kako bi se poboljšao angažman studenata i njihovo zadovoljstvo radom Zbora.

	Ukupno
<i>Niti jednom</i>	65 (82,3%)
<i>Jednom</i>	6 (7,6%)
<i>2-3 puta</i>	4 (5,1%)
<i>4-5 puta</i>	1 (1,3%)
<i>Više od 5 puta</i>	3 (3,8%)

Tablica 6: Sudjelovanje studenata u aktivnostima SZFPZG-a

Ako se u odnos stave podaci o zadovoljstvu radom i sudjelovanju, oni zapravo sugeriraju povezanost između razine zadovoljstva i sudjelovanja studenata u aktivnostima zbora. Podaci sugeriraju da postoji veza između zadovoljstva studenata i njihove motivacije da sudjeluju u radu zbora. Oni koji su zadovoljni percipiraju zbor kao vrijednu instituciju koja može ispuniti njihove potrebe i pružiti korisne aktivnosti. S druge strane, studenti koji su nezadovoljni radom zbora možda nisu vidjeli dovoljno vrijednosti ili nisu bili dovoljno motivirani za sudjelovanje u aktivnostima. Tako možemo primijetiti kako svi studenti koji su izjasnili da su nezadovoljni s radom Studentskog zbora nisu niti jednom sudjelovali na aktivnostima zbora.

Ovi rezultati sugeriraju da je važno unaprijediti rad Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti kako bi se povećalo zadovoljstvo studenata. Pružanje kvalitetnih aktivnosti, poboljšanje komunikacije i prilagođavanje programa zbora prema potrebama studenata mogu potaknuti veće sudjelovanje i povećati razinu zadovoljstva među studentima.

Također, ukazuju na važnost uspostavljanja sinergije između zadovoljstva studenata i njihovog sudjelovanja u aktivnostima Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti. Promicanje zadovoljstva može potaknuti veće sudjelovanje studenata, što bi moglo rezultirati poboljšanjem cjelokupnog iskustva studenata na Fakultetu političkih znanosti i jačanjem uloge Studentskog zbora.

5.5. Studentski izbori 2019. godine

Studentski izbori na Sveučilištu u Zagrebu održani su 26. i 27. ožujka 2019. godine. U svrhu analize uzroka sudjelovanja i apstinencije studenata na tim izborima provedena je anketa među studentima. Na početku istraživanja, studentima je postavljeno pitanje jesu li sudjelovali na izborima, s mogućim odgovorima "da", "ne" i "ne sjećam se". Uključivanje odgovora "ne sjećam se" bilo je potrebno jer je vrijeme ispitivanja bilo tri godine nakon održanih izbora. Nakon toga, studenti koji su sudjelovali imali su priliku izabrati glavne razloge za svoje sudjelovanje, među kojima su bili: sudjelovanje kao kandidat, vjerovanje u mogućnost poboljšanja položaja studenata, poziv od strane kandidata, povjerenje u kvalitetan rad Studentskog zbora u predstavljanju studenata, poznavanje jednog ili više kandidata te osjećaj dužnosti prema izborima. U slučaju da studenti nisu pronašli odgovarajući razlog među ponuđenima, imali su mogućnost napisati svoj odgovor pod "nešto drugo". Također, ispitivali smo razloge studenata koji nisu sudjelovali na izborima 2019. godine, s ponuđenim odgovorima: nedostatak vjere u poboljšanje položaja studenata putem izbora, nezadovoljstvo radom Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti, smatranje da nijedan kandidat nije zaslužio njihov glas, mišljenje da su predstavništva studenata nepotrebna u visokom obrazovanju, te općenito apstinencija s izbora bilo koje vrste. Također, studenti su imali mogućnost navesti neki drugi razlog za svoju apstinenciju.

Prema rezultatima provedenog istraživanja, pokazalo se da je 60,8% ispitanih studenata sudjelovalo na studentskim izborima 2019. godine. S druge strane, 29,5% studenata nije sudjelovalo na tim izborima, dok je 8,9% ispitanika izjavilo da se ne mogu sjetiti jesu li izašli ili

ne. Također, od ispitanih 48 politologa, njih 68,8% navodi da je izašlo na izbore 2019. godine, a njih 25% da nije te se njih 6,3% nije moglo sjetiti. Od 30 ispitanih studenata novinarstva, njih 50% je izašlo na izbore, a njih 36,7% je reklo da nije te se njih 13,3% nije moglo sjetiti.

5.6. Razlozi apstinencije studenata na studentskim izborima 2019. godine

Prema provedenom istraživanju utvrđeno je nekoliko razloga za apstinenciju među ispitanim sudionicima. Od ukupnog broja ispitanika koji nisu glasali (29,1%), najčešći razlog bio je opća apstinencija s izbora bilo koje vrste, što je izjavilo 6,3% ispitanika. To znači da su se ti studenti odlučili ne sudjelovati na izborima uopće, bez obzira na specifične okolnosti ili kandidate. Drugi značajan razlog za apstinenciju bila je percepcija kandidata. Prema rezultatima istraživanja, 3,8% studenata nije izašlo na izbore jer su smatrali da nitko od kandidata nije zaslužio njihov glas. To ukazuje na nezadovoljstvo ili nedostatak povjerenja u ponuđene kandidate. Također, isti postotak studenata (3,8%) izjavio je da Studentski zbor ne predstavlja dovoljno dobro interese studenata. Ovi studenti nisu sudjelovali na izborima jer su imali sumnje u sposobnost ili predanost Studentskog zbora da zastupa i ostvaruje interese studenata na adekvatan način. Dodatnih 2,5% studenata nije sudjelovalo na izborima jer su vjerovali da se tako ne može poboljšati položaj studenata. Ovi studenti možda nisu vidjeli izbore kao sredstvo za ostvarivanje promjena ili nisu vjerovali u njihovu učinkovitost u poboljšanju studentskih uvjeta. Interesantno je da je 15,2% studenata navelo "neki drugi" razlog za svoju apstinenciju. Među tim razlozima, najčešće je spomenut da u trenutku održavanja izbora student nije bio na Fakultetu političkih znanosti, što je izjavilo 7,8% ispitanika. Ovi podaci ukazuju na raznovrsne razloge apstinencije među studentima. Osim opće apstinencije, ocjena kandidata, percepcija rada Studentskog zbora i specifičnosti fakulteta mogu biti značajni faktori koji utječu na sudjelovanje studenata na izborima. Razumijevanje ovih razloga može pomoći u identificiranju i adresiranju problema te unapređenju studentske participacije u budućnosti.

	Ukupno
<i>Tako se ne može poboljšati položaj studenata</i>	2 (2,5%)
<i>Studentski zbor ne predstavlja dovoljno dobro studente</i>	3 (3,8%)
<i>Nitko od kandidata nije zaslužio moj glas</i>	3 (3,8%)
<i>Ne sudjelujem na izborima bilo koje vrste</i>	5 (6,3%)
<i>Ostalo</i>	12 (15,2%)

Tablica 7: Razlozi apstinencije studenata FPZG-a na studentskim izborima 2019. godine

5.7. Razlozi participacije studenata na studentskim izborima 2019. godine

Sagledavajući rezultate provedenog istraživanja, primjećujemo da su studenti imali različite razloge za sudjelovanje na studentskim izborima 2019. godine. Najčešći razlog za sudjelovanje bio je poziv jednog od kandidata, to je navelo 19% ispitanika. Značajan broj studenata, njih 12,7%, glasalo je jer su vjerovali da će sudjelovanje na izborima poboljšati položaj studenata. Također, isti postotak studenata (12,7%) je izjavilo da su glasali jer su smatrali da je to njihova dužnost. Interesantno je da je 7,6% studenata glasalo jer su poznavali jednog ili više kandidata, dok je 5,1% studenata glasalo jer su sami bili kandidati na izborima. Ovi podaci ukazuju na raznolikost motiva i interesa studenata za sudjelovanje na izborima, uključujući osobne veze s kandidatima, svijest o važnosti studentske političke participacije i osjećaj dužnosti prema izbornom procesu. Ipak, rezultati sugeriraju da je za sudjelovanje na izborima bitna osobna involviranost, bilo u obliku osobne kandidature te poznavanje ili poziv jednog od kandidata.

	Ukupno
<i>Bio sam jedan od kandidata na izborima</i>	4 (5,1%)
<i>Tako možemo poboljšati položaj studenata</i>	10 (12,7%)
<i>Pozvao me jedan od kandidata da glasam</i>	15 (19%)
<i>Poznavao sam jednog ili više kandidata</i>	6 (7,6%)
<i>Smatram da je to moja dužnost</i>	10 (12,7%)
<i>Ostalo</i>	1 (1,3%)

Tablica 8: Razlozi participacije studenata FPZG-a na studentskim izborima 2019. godine

5.8. Studentski izbori 2021. godine

Na studentskim izborima na Sveučilištu u Zagrebu, koji su se održali 23. i 24. ožujka 2021. godine, izlaznost studenata Fakulteta političkih znanosti iznosila je 8,7%. U istraživanju su se željeli saznati razlozi koji su utjecali na izlazak ili apstinenciju studenata na tim izborima.

Rezultati istraživanja pokazuju da je većina studenata obuhvaćena anketom apstinirala na studentskim izborima 2021. godine. Čak 73,4% ispitanih studenata nije izašlo na izbore, dok je njih 26,6% odlučilo obaviti svoju studentsku dužnost i sudjelovati na izborima. Od 49 ispitanih studenata politologije njih 24,5% je izašlo na izbore 2021. godine, a njih 75,5% nije to učinilo. Također, od 30 ispitanih studenata novinarstva njih 70% nije izašlo na izbore, dok je njih 30% to učinilo.

Studenti su imali mogućnost odabrati razloge koji su ih motivirali da izađu na birališta. Ponuđeni odgovori bili su slični, ali ne istovjetni kao oni za 2019. godinu. Među ponuđenim razlozima bili su: sudjelovanje kao kandidat na izborima, vjerovanje da će izlazak na izbore poboljšati položaj studenata, poziv jednog od kandidata, vjerovanje u kvalitetan rad Studentskog zbora u zastupanju studenata, poznavanje jednog ili više kandidata, osjećaj dužnosti prema studentskoj zajednici. Studenti koji nisu pronašli svoj razlog među ponuđenima imali su mogućnost slobodno napisati vlastiti razlog. S druge strane, studenti koji nisu sudjelovali na izborima imali su priliku odabrati glavni razlog za svoju apstinenciju. Mogući razlozi za neizlazak na izbore bili su: uvjerenje da izlazak na izbore neće poboljšati položaj studenata, nezadovoljstvo radom Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti u predstavljanju studenata, mišljenje da nijedan od kandidata nije zaslužio njihov glas, smatranje predstavništva studenata suvišnim u visokom obrazovanju, održavanje izbora usred pandemije COVID-a i nedostatak navike sudjelovanja na izborima bilo koje vrste. Studenti koji su imali neki drugi razlog za neizlazak na izbore imali su mogućnost napisati taj razlog na praznom mjestu predviđenom za to.

5.9. Razlozi apstinencije studenata na studentskim izborima 2021. godine

Analiza rezultata o razlozima apstinencije studenata na izborima 2021. godine pokazuje da je glavni razlog apstinencije bio činjenica da su izbori održani u jeku pandemije COVID-19. Taj razlog je naveo čak 36,7% ispitanih studenata koji nisu izašli na izbore. Ova informacija je u skladu

s tadašnjim mjerama karantene i restrikcija koje su bile na snazi, kao i s činjenicom da su mnogi studenti bili udaljeni od Zagreba i nastavu pratili online.

Dodatno, 5,1% ispitanih studenata je navelo da nikada ne sudjeluje na izborima bilo koje vrste kao razlog svoje apstinencije. Također, 1,3% studenata smatra da niti jedan od kandidata nije zaslužio njihov glas ili da Studentski zbor ne predstavlja studente dovoljno dobro. Njih 3,8% nije sudjelovalo na izborima jer misli da se tako ne može poboljšati položaj studenata te su to studenti kojima je potrebno objasniti važnost participacije na studentskim izborima. Također, neki studenti su naveli i druge razloge za neizlazak na izbore, pri čemu je najčešći razlog bio taj da nisu bili u Zagrebu, čak 5,1%. Ovaj se razlog ponovo može povezati s tadašnjom situacijom pandemije i ograničenjima putovanja.

Sveukupno, ovi rezultati pružaju uvid u specifične okolnosti i razloge zbog kojih su studenti odlučili apstinirati na studentskim izborima 2021. godine, s fokusom na utjecaj pandemije COVID-19 i povezane restrikcije.

	Ukupno
<i>Ne može se poboljšati položaj studenata</i>	3 (3,8%)
<i>Studentski zbor ne predstavlja studente dovoljno dobro</i>	1 (1,3%)
<i>Nitko od kandidata nije zaslužio moj glas</i>	1 (1,3%)
<i>Izbori su održani u jeku pandemije COVID-19</i>	29 (36,7%)
<i>Nikad ne sudjelujem na izborima bilo kakve vrste</i>	4 (5,1%)
<i>Ostalo</i>	21 (26,6%)

Tablica 9: Razlozi apstinencije studenata FPZG-a na studentskim izborima 2021. godine

5.10. Razlozi participacije studenata na studentskim izborima 2021. godine

Analizirajući rezultate 26,6% studenata koji su sudjelovali na izborima za Studentski zbor Fakulteta političkih znanosti 2021. godine, primjećujemo različite motive koji su ih potaknuli na izlazak na izbore. Najveći broj studenata, njih 11,4%, je glasao s ciljem poboljšanja položaja studenata. To ukazuje na svijest o važnosti Studentskog zbora kao institucije koja zastupa interese studenata i mogućnosti da se putem izbora ostvari pozitivna promjena. Također, 5,1% studenata je navelo da su glasali jer smatraju da je to njihova dužnost. To pokazuje svijest o važnosti sudjelovanja u demokratskom procesu i odgovornosti prema studentskoj zajednici. Njih 3,8% je

sudjelovalo na izborima jer su bili jedni od kandidata. Ovo ukazuje na motivaciju da se aktivno uključe u studentsku politiku i svojim angažmanom doprinesu Studentskom zboru. Manji postotak studenata, 2,5%, je glasao jer ih je pozvao jedan od kandidata ili su poznavali jednog ili više kandidata na izborima. Ovo ukazuje na ulogu osobnih veza i preporuka u motivaciji studenata da sudjeluju na izborima. Samo 1,3% studenata je glasalo jer misli da Studentski zbor kvalitetno obavlja svoj posao predstavljanja studenata. Ovaj rezultat sugerira da postoje i studenti koji imaju povjerenje u rad Studentskog zbora i smatraju da on učinkovito zastupa njihove interese. Sveukupno, ovi rezultati prikazuju različite motive i perspektive studenata koji su sudjelovali na izborima za Studentski zbor Fakulteta političkih znanosti 2021. godine, od važnosti položaja studenata do osobnih veza s kandidatima. Općenito, čini se da je, u situaciji pandemije, smanjen utjecaj osobne involviranosti kao razloga odaziva te da su na izbore izašli oni koji su imali razvijeniji osjećaj važnosti Studentskog zbora i studentske participacije.

	Ukupno
<i>Bio sam jedan od kandidata na izborima</i>	3 (3,8%)
<i>Mislim da tako možemo poboljšati položaj studenata</i>	9 (11,4%)
<i>Pozvao me jedan od kandidata da glasam</i>	2 (2,5%)
<i>Studentski zbor kvalitetno obavlja svoj posao</i>	1 (1,3%)
<i>Poznavao sam jednog ili više kandidata na izborima</i>	2 (2,5%)
<i>Mislim da je to moja dužnost</i>	4 (5,1%)
<i>Ostalo</i>	1 (1,3%)

Tablica 10: Razlozi participacije studenata FPZG-a na studentskim izborima 2021. godine

5.11. Usporedba studentskih izbora 2019. godine i 2021. godine

Kada usporedimo podatke iz 2019. godine i 2021. godine, primjećujemo značajne razlike u sudjelovanju studenata na studentskim izborima. U 2019. godini, više od 60% ispitanika je sudjelovalo u izbornom procesu, dok je u 2021. godini taj postotak smanjen na 26,6%. Osim toga, zanimljivo je primijetiti da je postotak studenata koji su glasali 2019. godine, a nisu to učinili na studentskim izborima 2021. godine, također iznosio preko 40%. Ove razlike možemo najviše povezati s pandemijom COVID-19, koja je imala znatan utjecaj na sve segmente društva, uključujući i političku participaciju studenata.

Analiza razloga apstinencije pokazuje da je glavni razlog bio pandemija COVID-19, koji je naveo 36,7% studenata. Ostali razlozi apstinencije su nedostatak vjere u poboljšanje položaja studenata putem izbora (3,8%), nepoznavanje ili nepovezanost s kandidatima (2,5%), nepovjerenje u rad Studentskog zbora (1,3%), opća apstinencija s izbora bilo koje vrste (5,1%) te drugi razlozi kao nedostatak fizičke prisutnosti u Zagrebu (1,0%).

S druge strane, na studentskim izborima 2019. godine čak 60,8% ispitanika je izjavilo da je sudjelovalo u izborima. U tom izbornom ciklusu, 29,5% ispitanika nije sudjelovalo na izborima, dok je 8,9% ispitanika izjavilo da se ne mogu sjetiti jesu li izašli ili ne. Razlozi apstinencije na tim izborima bili su opća apstinencija s izbora bilo koje vrste (6,3%), percepcija kandidata (3,8%), nedostatak vjere u poboljšanje položaja studenata putem izbora (2,2%), nepovjerenje u rad Studentskog zbora (1,7%), smatranje da nijedan kandidat nije zaslužio njihov glas (0,9%) te drugi razlozi (14,7%).

Uspoređujući ova dva izborna ciklusa, može se primijetiti da je izlaznost studenata na izborima 2021. godine bila niža u odnosu na 2019. godinu. Pandemija COVID-19 i ograničenja putovanja bili su ključni faktori koji su utjecali na smanjenje izlaznosti. Također, izbori 2019. godine su privukli veći postotak studenata, a razlozi apstinencije bili su raznolikiji.

6. Zaključak

Participativna demokracija pruža građanima mogućnost aktivnog sudjelovanja u političkom procesu i donošenju odluka. Ključni autori koji su pridonijeli teoriji participativne demokracije su Benjamin Barber i Carole Pateman te oni sami naglašavaju važnost uključivanja građana i njihovog utjecaja na političke odluke. Studentski izbori na Sveučilištu u Zagrebu predstavljaju oblik participativne demokracije jer kroz izbore studenti biraju predstavnike u studentskom zboru koji se bavi zaštitom njihovih interesa i sudjeluje u odlučivanju na visokom učilištu.

U ovom radu propitivali smo, na primjeru Fakulteta političkih znanosti, u kojoj mjeri i s kojim razlozima studenti koriste mogućnosti studentskih izbora kao oblika participativne demokracije.

Anketa provedena među studentima Fakulteta političkih znanosti pokazala je da većina ispitanih studenata (55,7%) iskazuje nezainteresiranost ili potpunu nezainteresiranost za rad Studentskog zbora. Samo 44,3% studenata izražava zainteresiranost za aktivnosti Studentskog zbora. Također, primijećena je razlika između studenata politologije i novinarstva, pri čemu politolozi pokazuju veći interes za rad Studentskog zbora u usporedbi s novinarima.

Kad je u pitanju poznavanje aktivnosti Studentskog zbora, većina studenata tvrdi da su donekle upoznati s radom (45,6%), dok samo manji postotak studenata tvrdi da izrazito dobro (13,9%) ili izrazito slabo (7,6%) poznaje aktivnosti Zbora. To ukazuje na relativno visoku razinu nezainteresiranosti među studentima, unatoč određenom poznavanju aktivnosti. Društvene mreže su glavni izvor informacija o radu Studentskog zbora za većinu studenata (64,6%), dok je službena stranica Fakulteta političkih znanosti manje popularna (13,9%). Ti rezultati odražavaju trend da mladi većinom koriste društvene mreže kao izvor informacija. Kad je riječ o zadovoljstvu studenata s radom Studentskog zbora, nema jasno dominantnog odgovora. Manji postotak studenata izražava izrazito zadovoljstvo (21,5%), dok se većina ispitanika izjašnjava kao donekle zadovoljna (35,4%). Postoji i manji postotak studenata koji su nezadovoljni (6,3%) ili nisu mogli procijeniti svoje zadovoljstvo (17,7%). Politolozi iskazuju veće zadovoljstvo radom Studentskog zbora u usporedbi s novinarima.

U ovom istraživanju smo analizirali razloge participacije ili apstinencije studenata na studentskim izborima. Nakon provedenog istraživanja, možemo zaključiti da postoji nekoliko ključnih faktora

koji utječu na odluku studenata o sudjelovanju ili suzdržavanju od glasanja na studentskim izborima.

Prvi važan faktor je percepcija važnosti studentskih izbora. Studenti koji percipiraju izbore kao relevantne i vjeruju da njihov glas može imati stvaran utjecaj na studentsku zajednicu i odluke, vjerojatnije će sudjelovati u izborima. S druge strane, studenti koji smatraju da izbori nemaju značajnu ulogu ili da njihov glas neće promijeniti ništa, često se suzdržavaju od glasanja.

Drugi faktor je razina informiranosti. Studenti koji su dobro informirani o kandidatima, njihovim platformama i ciljevima, te shvaćaju posljedice njihovog izbora, skloniji su sudjelovanju na izborima. S druge strane, nedostatak informacija može rezultirati apstinencijom zbog nedovoljne svijesti o važnosti izbora i razumijevanja njihovog utjecaja.

Treći faktor je osjećaj pripadnosti i identifikacije sa studentskom zajednicom. Studenti koji se osjećaju povezanim sa studentskim tijelom i identificiraju se s njegovim vrijednostima, češće će sudjelovati na izborima kako bi doprinijeli zajednici kojoj pripadaju. S druge strane, nedostatak osjećaja pripadnosti može rezultirati apstinencijom.

Također, faktor koji je istaknut u istraživanju je percepcija koristi od sudjelovanja na izborima. Studenti koji vjeruju da će njihovo sudjelovanje na izborima imati pozitivan utjecaj na njihov osobni studentski život ili na studentsku zajednicu, motivirani su da glasaju. S druge strane, nedostatak percipiranih koristi može rezultirati apstinencijom.

Isto tako, osobna involviranost studenata može biti važan faktor koji utječe na njihovu motivaciju da sudjeluju na izborima. Kada su studenti sami kandidati na izborima, imaju osobni interes da sudjeluju i promoviraju svoje kandidature ili poznaju nekog od kandidata. Ovo ih često potiče da aktivno sudjeluju u izbornom procesu. Također, studenti koji poznaju nekog od kandidata mogu se osjećati povezani s tim kandidatom ili dijele slične interese i stavove. Ova osobna povezanost može potaknuti takve studente da glasaju za kandidata kojeg poznaju, jer vjeruju da taj kandidat predstavlja njihove vrijednosti i interese. Dodatno, osobno pozivanje od strane kandidata može imati snažan utjecaj na motivaciju studenata da glasaju. Kada su studenti osobno pozvani da podrže određenog kandidata, to može stvoriti osjećaj važnosti i biti percipirano kao priznanje njihove uloge i doprinosa. Taj osobni poziv može ih motivirati da se aktivno uključe u izborni proces i glasaju za tog kandidata. Važno je napomenuti da osobna involviranost može pružiti dodatnu

motivaciju za glasanje na studentskim izborima, neovisno o percipiranim koristima. To znači da čak i ako studenti ne percipiraju značajne koristi od sudjelovanja na izborima, njihova osobna involviranost može biti dovoljan motiv za njihovu participaciju. Osjećaj povezanosti s kandidatima ili osobni poziv od kandidata može biti snažan faktor koji potiče njihovu aktivnost u izbornom procesu.

Uzimajući u obzir ove faktore, važno je pružiti informacije i educirati studente o važnosti studentskih izbora, kandidatima i njihovim platformama. Također, potrebno je stvoriti osjećaj pripadnosti i važnosti participacije u studentskoj zajednici. Ove mjere mogu povećati interes i motivaciju studenata da sudjeluju na studentskim izborima, te tako jačati demokratske procese i participaciju u visokoškolskim institucijama.

U zaključku, ova analiza ukazuje na nedostatak interesa kod značajnog broja studenata Fakulteta političkih znanosti za rad Studentskog zbora. Postoje razlike između studenata politologije i novinarstva, pri čemu politolozi pokazuju veći interes i veće zadovoljstvo radom Zbora. Preporučila bih jačanje komunikacije i informiranja studenata o aktivnostima Studentskog zbora kako bi se potaknulo veće sudjelovanje i povećalo zadovoljstvo studenata.

Dodatno, istraživanje je istaknulo važnost konteksta u kojem se izbori održavaju. Pandemija COVID-19 imala je značajan utjecaj na apstinenciju studenata, budući da su mnogi odlučili ne glasati zbog mjera ograničenja kretanja i društvenog distanciranja. Dodatno, treba razmotriti uvođenje online glasovanja za studente kako bi se smanjile prepreke i povećala izlaznost na studentskim izborima. Pandemija COVID-19 je pokazala da su mjere ograničenja kretanja i društvenog distanciranja znatno utjecale na apstinenciju studenata. Uvođenje online glasovanja može biti korisno u takvim situacijama.

Važno je poticati i osnaživati političku participaciju mladih jer oni imaju potencijal za donošenje pozitivnih promjena u društvu. Stoga se preporučuje da se studentski izbori dodatno promoviraju među studentima, da se studente educira o radu Studentskog zbora i njihovom utjecaju na studentsku zajednicu. Važno je da studentski zbor aktivno koristi društvene mreže kako bi se bolje oglašavao i informirao studente o svojim aktivnostima.

Uzimajući u obzir sve navedeno, zaključujemo da je razumijevanje motiva i stavova studenata ključno za promociju veće participacije na studentskim izborima te za poboljšanje

reprezentativnosti studentskog tijela na sveučilištu. Potrebno je kontinuirano raditi na jačanju političke svijesti i motivaciji studenata da aktivno sudjeluju u političkom procesu, čime se osigurava njihov snažan doprinos i utjecaj na promjene u društvu.

Literatura

Knjige i znanstveni članci:

Barber, Benjamin (2003) *Strong democracy: Participatory politics for a new age*. London: University of California Press.

Cammaerts, B., Bruter, M., Banaji, S., Harrison, S., i Anstead, N. (2014) The myth of youth apathy: Young Europeans' critical attitudes toward democratic life. *American Behavioral Scientist*, 58(5): 645-664.

Cipek, Tihomir (2015) Sudionička demokracija: trebaju li demokraciji aktivni građani?. *Anali hrvatskog politološkog društva*, (11): 113-126.

Dahl, Robert A. (1973) *Polyarchy: Participation and Opposition*. New Haven, CT: Yale University Press.

Ekman, Joakim i Amnå, Erik (2012) Political participation and civic engagement: Towards a new typology. *Human affairs*, 22(3): 283-300.

Flanagan, Constance A. (2013) *Teenage citizens: The political theories of the young*. Cambridge: Harvard University Press.

Franc, Renata i Međugorac, Vanja (2015) Mladi i (ne) povjerenje u institucije: moguće odrednice i posljedice. U: Ilišin Vlasta, Gvozdanović Anja i Potočnik Dunja (ur.) (2015) *Demokratski potencijali mladih u Hrvatskoj*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.

George, Alexander L. i Andrew Bennett (2005) *Case studies and theory development in the social sciences*. London: MIT Press.

Homana, Gary A. (2018) Youth Political Engagement in Australia and the United States: Student Councils and Volunteer Organizations as Communities of Practice. *Journal of Social Science Education* 17(1): 41-54.

Ilišin, Vlasta (2003) Politička participacija mladih i politika prema mladima: Hrvatska u europskom kontekstu. *Politička misao: časopis za politologiju*, 40(3): 37-57.

Ilišin, Vlasta (2008) Zagrebački studenti o demokraciji i političkom aktivizmu mladih. *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*, 46(3/4 (181/182)), 311-340.

Ilišin, Vlasta (2015) Paradoksi demokratskog potencijala suvremene generacije mladih. U: Ilišin Vlasta, Gvozdanović Anja i Potočnik Dunja (ur.) (2015) *Demokratski potencijali mladih u Hrvatskoj*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu.

Kaim, Marcin (2021) Rethinking Modes of Political Participation: The Conventional, Unconventional, and Alternative. *Democratic Theory*, 8(1): 50-70.

Pateman, Carole (1970) *Participation and democratic theory*. Cambridge: University Press.

Pateman, Carole (2012) Participatory democracy revisited. *Perspectives on politics*, 10(1): 7-19.

Plutzer, Eric (2002) Becoming a habitual voter: Inertia, resources, and growth in young adulthood. *American political science review* 96(1): 41-56.

Putnam, Robert D. (2000) *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon and Schuster.

Saha, Lawrence J. i Print Murray (2010) Student school elections and political engagement: A cradle of democracy. *International Journal of Educational Research* 49: 22-32.

Spajić-Vrkaš, Vedrana i Horvat, Martina (2016) Participativna demokracija, učenje za aktivno građanstvo i školska kultura. U: Kovačić, Marko i Horvat Martina (ur.) (2016) *Od podanika do građana: razvoj građanske kompetencije mladih* (str. 114-151). Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu GONG.

Šalaj, Berto (2011) Politička pismenost mladih u Hrvatskoj: teorija i istraživanje. Odgaja li škola dobre građane? Studija o političkoj socijalizaciji hrvatskih srednjoškolaca.

Theocharis, Yannis i Van Deth, Jan W. (2018) The continuous expansion of citizen participation: A new taxonomy. *European Political Science Review*, 10(1), 139-163.

Timmerman, Greetje (2009) Youth policy and participation: An analysis of pedagogical ideals in municipal youth policy in the Netherlands. *Children and Youth Services Review*, 31(5): 572-576.

Verba, Sidney (1967) Democratic participation. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 373(1): 53-78.

Verba, Sidney, and Nie, Norman H. (1972) *Participation in America. Political Democracy and Social Equality*. New York: Harper and Row.

Weiss, Julia (2020) What is youth political participation? Literature review on youth political participation and political attitudes. *Frontiers in Political Science*, 2(1): 1-13.

Internetski izvori:

Studentski zbor Sveučilišta u Zagrebu (2009) Pravilnik o financiranju Studentskog zbora Sveučilišta u Zagrebu. <https://www.fpz.unizg.hr/szfpz/wp-content/uploads/2019/10/Pravilnik-o-financiranju-Studentskog-zbora-Sveuc%CC%8Cilis%CC%8Cta-u-Zagrebu.pdf> Pristupljeno 4. ožujka 2023.

Unizg.hr (Sveučilište u Zagrebu) (2023) Studentske organizacije na Sveučilištu u Zagrebu. <http://www.unizg.hr/studiji-i-studiranje/podrska-studentima/studentske-organizacije/> Pristupljeno 26. veljače 2023.

van Deth, J. W. (2001) *Studying Political Participation: Towards a Theory of Everything? Paper presented at the Joint Sessions of Workshops of the European Consortium for Political Research*. Grenoble: ECPR

Zakoni i Statuti:

FPZG (Fakultet političkih znanosti) (2017) Statut Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. https://www.fpzg.unizg.hr/download/repository/Statut_Studentskog_zbora_FPZG%5B1%5D.pdf Pristupljeno 26. veljače 2023.

Hrvatski sabor (2007) Zakon o studentskom zboru i drugim studentskim organizacijama. *Narodne novine* 71.

Hrvatski sabor (2022) Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti. *Narodne novine* 123.

Studentski zbor Sveučilišta u Zagrebu (SZZG) pravilnik o izborima za Studentski zbor Sveučilišta u Zagrebu i Studentske zborove sastavnica Sveučilišta u Zagrebu. https://www.fpzg.unizg.hr/news/66397/Pravilnik_o_izborima_za_studentski_zbor.pdf Pristupljeno 26. veljače 2023.

Prilog: Anketa provedena među studentima diplomskog studija politologije i novinarstva u akademskoj godini 2021/2022.

Poštovane kolegice, poštovani kolege,

pred Vama se nalazi anketni upitnik izrađen s ciljem provođenja istraživanja za potrebe izrade diplomskog rada kojim se istražuje participacija studenata na studentskim izborima. Anketa je dio istraživanja kojim se ispituje participacija studenata Fakulteta političkih znanosti na studentskim izborima 2019. i 2021. godine.

Kako bih istražila participaciju studenata na studentskim izborima potrebna mi je Vaša pomoć. Molim Vas da odvojite 10-ak minuta i ispunite ovaj anketni upitnik. Budući da je anketni upitnik u potpunosti anonim i da se nikako neće moći povezati s Vama, molim Vas da na pitanja odgovarate iskreno i samostalno te tako pridonese kvaliteti prikupljenih podataka.

Unaprijed zahvaljujem na sudjelovanju i doprinosu!

Molim Vas da kod svakog pitanja zaokružite samo jedan odgovor.

1. Spol
 - a) Muški
 - b) Ženski
2. Studij
 - a) Politologija
 - b) Novinarstvo
3. Molim Vas da iskažete svoj interes za rad Studentskog zbora na Fakultetu političkih znanosti:
 - a) izrazito sam zainteresiran/a
 - b) zainteresiran/a sam
 - c) nezainteresiran/a sam
 - d) potpuno sam nezainteresiran/a
4. Molim Vas da procijenite koliko ste dobro upoznati s aktivnostima Studentskog zbora na Fakultetu političkih znanosti
 - a) izrazito dobro sam upoznat/a
 - b) donekle sam upoznat/a
 - c) ne znam, ne mogu procijeniti
 - d) slabo sam upoznat/a
 - e) izrazito slabo sam upoznat/a
5. Na koji način najčešće dolazite do informacija o radu Studentskog zbora na Fakultetu političkih znanosti
 - a) Član/ica sam Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti
 - b) Preko Facebooka-a
 - c) Preko Instagrama
 - d) Preko službenih stranica Fakulteta političkih znanosti
 - e) Praćenjem sjednica Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti
 - f) Preko izvještaja o radu Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti
 - g) Nešto drugo _____ (napisati)
6. Koliko ste zadovoljni dosadašnjim radom Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti?
 - a) Izrazito sam zadovoljan/a radom Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti
 - b) Donekle sam zadovoljan/a radom Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti
 - c) Nisam niti zadovoljan/a, niti nezadovoljan/a radom Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti
 - d) Nezadovoljan/a sam radom Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti
 - e) Izrazito sam nezadovoljan/a radom Studentskog zbora Fakulteta političkih znanosti
 - f) Ne znam procijeniti
7. Koliko puta ste tijekom studija sudjelovali u aktivnostima (npr. otvoreni sat) koje je organizirao Studentski zbor Fakulteta političkih znanosti?
 - a) Niti jednom
 - b) Jednom
 - c) 2-3 puta
 - d) 4-5 puta
 - e) Više od 5 puta
8. Jeste li izašli na posljednje studentske izbore, one održane u ožujku 2021. godine ?

- a) Da
b) Ne
9. Ako niste izašli na posljednje studentske izbore koji je bio **GLAVNI** razlog? (odgovaraju oni koji su na 8. pitanje zaokružili odgovor b)
- a) Nisam sudjelovao/la jer mislim da se na taj način ne može poboljšati položaj studenata
b) Nisam sudjelovao/la jer mislim da Studentski zbor Fakulteta političkih znanosti ne radi dobro svoj posao predstavljanja studenata
c) Nisam s sudjelovao/la jer nitko od kandidata nije zaslužio moj glas
d) Nisam sudjelovao/la jer mislim da su predstavništva studenata nepotrebna u visokom obrazovanju
e) Nisam sudjelovao/la zbog toga što su izbori održani u jeku pandemije COVID-a
f) Nisam sudjelovao/la jer nikad ne sudjelujem na izborima bilo koje vrste
g) Nešto
drugo _____ (napisati)
10. Ako ste izašli na posljednje studentske izbore koji je bio **GLAVNI** razlog Vaše participacije? (odgovaraju oni koji su na 8. pitanje zaokružili a)
- a) Sudjelovao/la sam jer sam bio/la jedan od kandidata na izborima
b) Sudjelovao/la sam jer mislim da je to način na koji možemo poboljšati položaj studenata
c) Sudjelovao/la sam jer me pozvao jedan od kandidata
d) Sudjelovao/la sam jer mislim da Studentski zbor kvalitetno obavlja svoj posao predstavljanja studenata
e) Sudjelovao/la sam jer sam poznavao/la jednog ili više kandidata
f) Sudjelovao/la sam jer mislim da je to moja dužnost
g) Nešto drugo _____ (napisati)
11. Jeste li izašli na studentske izbore koji su se održali u ožujku 2019. godine ?
- a) Da
b) Ne
c) Ne znam, ne sjećam se
12. Ako niste izašli na studentske izbore koji je bio **GLAVNI** razlog? (odgovaraju oni koji su na 11. pitanje zaokružili odgovor b)
- a) Nisam sudjelovao/la jer mislim da se na taj način ne može poboljšati položaj studenata
b) Nisam sudjelovao/la jer mislim da Studentski zbor Fakulteta političkih znanosti ne radi dobro svoj posao predstavljanja studenata
c) Nisam s sudjelovao/la jer nitko od kandidata nije zaslužio moj glas
d) Nisam sudjelovao/la jer mislim da su predstavništva studenata nepotrebna u visokom obrazovanju
e) Nisam sudjelovao/la jer nikad ne sudjelujem na izborima bilo koje vrste
f) Nešto
drugo _____ (napisati)
13. Ako ste izašli na studentske izbore koji je bio **GLAVNI** razlog Vaše participacije? (odgovaraju oni koji su na 11. pitanje zaokružili a)
- a) Sudjelovao/la sam jer sam bio/la jedan od kandidata na izborima

- b) Sudjelovao/la sam jer mislim da je to način na koji možemo poboljšati položaj studenata
- c) Sudjelovao/la sam jer me pozvao jedan od kandidata
- d) Sudjelovao/la sam jer mislim da Studentski zbor kvalitetno obavlja svoj posao predstavljanja studenata
- e) Sudjelovao/la sam jer sam poznavao/la jednog ili više kandidata
- f) Sudjelovao/la sam jer mislim da je to moja dužnost
- g) Nešto drugo _____ (napisati)

Hvala Vam na Vašem vremenu. Za bilo kakva pitanja vezana uz ovaj upitnik možete poslati upit na adresu elektronske pošte: elena.svib@studenti.fpzg.hr

Elena Svib

Sažetak

Diplomski rad istražuje političku participaciju studenata na studentskim izborima kao oblik participativne demokracije na primjeru Fakulteta političkih znanosti. Studentski izbori predstavljaju slobodne, demokratske i poštene izbore na kojima studenti biraju predstavnike Sveučilišnog studentskog zbora i fakultetskog studentskog zbora. Unatoč tome, izbori se suočavaju s niskom izlaznošću i visokom apstinencijom studenata. Cilj rada je istražiti i analizirati razloge participacije ili apstinencije studenata na studentskim izborima te identificirati varijable koje utječu na njihovo sudjelovanje. Za potrebe istraživanja, provedena je anketa među studentima prvih godina diplomskih studija politologije i novinarstva na Fakultetu političkih znanosti. Rad obuhvaća teorijski okvir, dizajn istraživanja temeljen na istraživačkom pitanju i hipotezama te zaključne premise s mogućim budućim teorijama istraživanja i preprekama. Kroz analizu rezultata ankete, rad će pružiti uvid u razloge koji motiviraju ili sprečavaju studente da sudjeluju na studentskim izborima. Ova studija ima za cilj doprinijeti razumijevanju političke participacije studenata i identificirati moguće načine za poticanje većeg sudjelovanja na Fakultetu političkih znanosti.

Ključne riječi: studentski izbori, participativna demokracija, studenti, Fakultet političkih znanosti, studentski zbor.

Summary:

The master's thesis explores the political participation of students in student elections as a form of participatory democracy, using the example of the Faculty of Political Sciences. Student elections represent free, democratic, and fair elections where students choose representatives for the University Student Council and the Faculty Student Council. Despite this, elections face low turnout and high student abstention. The aim of the thesis is to investigate and analyze the reasons for student participation or abstention in student elections and identify variables that influence their participation. For the purpose of the research, a survey was conducted among first-year students of political science and journalism at the Faculty of Political Sciences. The thesis encompasses a theoretical framework, a research design based on the research question and hypotheses, and concluding premises with potential future research theories and obstacles. Through the analysis of survey results, the thesis will provide insights into the reasons that motivate or hinder students from participating in student elections. This study aims to contribute to the understanding of the political participation of students and identify possible ways to encourage greater participation at the Faculty of Political Sciences.

Keywords: student elections, participatory democracy, students, Faculty of Political Sciences, student council.